Ժ.Գ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 55 | ԵՐԿՈՒՇԱԲԹ, 8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1899 | 17 ՐԷՃԷԼԳ, 1317 | 8 ԹՐԾՐԻՆԻ ՄԱՆԻ, 1315 | 20 ՆՈՅ. 1899 (Ն. Տ.)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար { Տարեկան 70 ղրշ. / Վեցամսեայ 35 „
Գաւառներու համար { Տարեկան 90 „ / Վեցամսեայ 45 „ / Եռամսեայ 23 „
Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր. / Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ռեհան գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրինութեան:

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

«زاغك» ارمنیجه یومی وسیاسی غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سی
غلطه‌ده حمدی پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա,
Համտի-բաղչա խան

Rédaction du Journal Arménien
„DZAGHIK"
Galata, Pérchémbé-Bazar
Hamdi-Pacha Han

10 ՓԱՐԱ | ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ | 10 ՓԱՐԱ

ՊԱՏԻՒԸ

Ս.Ռ. ՏԻՐԱՑՐ ՎԱՐԴ.

Սիրելի Հայր Սուրբ,

Գիտէք որքան ախորժանքով կարդացած եմ «Անցորդ»ին ուղղեալ ու «Ծաղիկ»ին թերթիկները ծաղկաւէտող կեանքի ծաղկներուդ փոքրիկ մտածումները, զոր կը գրէք այնքան նկարուն եւ հոգերանական խորաթափանց նրբամտութեամբ մը որ մէկ բառով իրաւամբ կ'ատիպէր մեզ կոչել Զեզ ֆոյերիներու հոգիաբան։ Եւ ո՞վ կրնայ գրել Զեզի չափ այդ փոքրիկներու մասին, քանի որ ոչ ոք ալ կըրնայ սիրել զանոնք Զենէ աւելի ու թափանցել անոնց հոգւոյն ու կոյս զրացումներուն ներքնաշխարհը։

Կարծես թէ Զեզի համար անոնց պզտլուտուն աչուկները մէյ մէկ պայծառ ու վեհ դիտակներ են իրենց անմեղուկ սրտի գրքերուն զոր մի միայն Զեր սրատես աչքերը կրնան կարդալ, եւ փոխադարձաբար անչուշտ անոնք ալ Զեր լճաձեւ աչքերուն մէջ, ուր սիրոյ արցունքը պատրաստ է միշտ, ինչպէս դոմին ու գորովը ալ խորքը Զեր սրտին։ Հոն, հոն կը կարդան անոնք իրենց ապագայ կեանքին աղնիւ նկարագիրը եւ պատկերը՝ անբիծ հոգւոյն։

Ա՜հ, երանի՛ Զեզի, Հայր Տիրայր, որ այդ մենաստանին սուրբ ու խորհրդաւոր բաներուններուն մէջ լոկ ու անժխոր՝ պարկեշտ կեանքեր կը պատրաստէք հասարակութեան ու եկեղեցւոյն, զոր անոնց մաքրուն ու մատղաշ սրտերուն վարդապետն ու վարժապետն էք. անոնց անբիծ հոգիներն ու զրացումները կ'անցնին Զեր տաք շունչի բովէն, կեանքը կը ճանչցնէք անոնց իր խիստութեան ու բարձրութեանը մէջ, եւ այսպէս հոգեկան ու բարոյական շաղախով կը շինէք նոր կեանք մը լարուած ու յար ձգտող դէպ ի ճշմարիտն, ազնիւն ու բարին։

Եւ երջանիկ են անոնք բախտի անժամանցներուն մէջ, որ ձեր շուրջը բոլորած մտիկ կ'ընեն լարուած մտքով ձեր մարգրիտ խօսքերուն որ իրենց բարոյական կեանքին ջիղն է, մտքին մանդը, փոքրիկ հոգւոյն կեանքը։ Մեծ վարպետն ալ կը սիրէր պզտիկները Զեզի պէս, բայց սա տարբերութեամբ միայն որ Յիսուսի սիրած պզտիկները հայրիկ ու մայրիկներ ունէին. բայց ձերինները այդ մենաստանին մէջ ոչ. Դուք էք անոնց հայրն ալ, մայրն ալ։

Գիտնալով ձեր փոքրիկներու նկատմամբ ունեցած անհուն սէրն ի սրտէ եւ անկեղծաւոր զրացումը, փափաքեցայ առանց տոհիթը ձեռքէ փախցնելու «Ծաղիկ»ի միջոցաւ նկարագրել Զեզի եւ իմ սիրուն պզտիկը, կարդացէք անոր մասին գրածներս ձեր փոքրիկներուն որոնք գլուխեմ չատ պիտի հետաքրքրուին։

Իմ պզտիկը հաղիւ տասներկու գարուններու պտոյտ մ'ունի իր խարտեաշ գլխին վրայ՝ նեութական տառապանքի խորշակներէն խոնձուած։ Նեհար է ու վախ հաչմոտ ըսուելու չափ, անարիւն չորթունք, գոնտան գէմք մը զոր կը լուսաւորէն մթութեան մէջէն կայծկլատող նուազկոտի մը պէս սեւ սանիկ աչուկներ, որ իրենց մէջ ունին նայուածքներ ու ամէնէն սուրն ու հոգեյոյզը որ կը ցնցէ մարդուս հոգւոյն ու սրտին ամէնէն նրբին թելիկները. բայց հակառակ այս ամէնուն նա կայտառ է ու հարատ իր չնչտակի կեցուածքին մէջ։

Երբ առաջին անգամ տեսնէք զինքը անրնտել թոշնիկի պէս եւ կամ երկնոտ այծեամի ձագուկին՝ միշտ խուսափիլ ու փախչիլ կ'ուզէ, ընտանիքին ճաթը դառնալ կ'ուզէ։ Բայց նոյնը չմնար. օր մը զինքն անցուցինք Վոսիորի եղերքը եւ ատա քանի մը օրուան մէջ վարժուեցաւ ամէնուն մանաւանդ զինքը առնչակող Մալեան էֆէնտի տան մէջ որուն փոքրիկներուն հետ սկսաւ ճլուրլտալ։

Իմ փոքրիկը սրամիտ է, կը պատմէ ամենաճշդութեամբ իր կրած ճամբու անձկութիւնները, մանաւանդ ծովի վրայ, կը համրէ ոչ մինակ օրերը՝ այլ նոյն իսկ ժամերը։ Ծովն ո՞ւր եմ տեսեր կ'ըսէ, մինք այսպէս մեծ ջրեր չենք տեսած, այլ մեր ջրեր լոյս աղբիւր մանաւանդ ճիրմօկի [*] աղբերակը։ Իր այս բոլոր միամիտ պատմութիւններուն մէջ անանկ հպարտ ու անուշ չեչտ մը կայ, որ ինքնին զիմացինին հասկցնել կ'ուզէ թէ իր ծնողական խանձարուրէն, մե՛ռիէն զատ ուրիշներ համ չունին, ինչպէս կ'զգան բոլոր պզտիկները։

Հոս չատ սիրեցին զինքը, ո՛չ միայն զինքը փայփայող մեծ քոյրերը, այլ նոյն իսկ իր փոքրիկ հասակակիցները։ Դեռ զինքը չտեսած դուք կ'երեւակայէք ճիտը ծռած ողորմուկ նայուածքով պզտիկ մը, բայց ոչ այնպէս, նա իր խօսքերով ամէնքն իրեն հայր մայր կ'ընէ եւ կարեկցութեան կեանքի մը մէջ հպարտ հոգի մը կը կրէ։

Երբ զինքը դպրոց դնելու համար՝ պատրաստութիւն կը տեսնուէր, իր նոր մտուկին մէջ նոր զգեստներուն մէջ չմոռցաւ զետեղել իր ծնողքին, մօրը տուած զգեստին նմոյշը իրր մասունք ծրարեց փաթթեց թաշկինակին մէջ՝ զոր ՁԷր մայրիկին միակ նուէրն է եղեր. բայց Լուսիան այդ ամէնէն աւելի սրտին խորքը կը պահէ իր մօրը գորովը որուն վրայ այնքան սիրով կը խօսէր միամիտ հպարտութեամբ մը։

ՍՍԱԿԱՆ ՎԱՐԴ.

Ս. ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ
ՏՕՆԻ ԱՌԹԻՒ

(Շար. «Ծաղիկ»ի 54րդ թիւեն)

Հին ատեն Պալաթու թաղը բնակող ոչ միայն Ամիրաները, գրագէտները, այլ եւ աւագերէցներն ալ մեծ դեր կը կատարէին պատրիարքական պայքարներու ժամանակ։

Մոռցած չեն Պալաթու անուանի աւագերէց Տէր Մելքոն քահանան, որուդրած ժամանակակից ձեռագիր պատմութիւններն ու ունեցած գրքերն ո՞ւր մնացին։

Նոյնպէս, Տէր Ստեփան եւ Տէր Պաղտասար քահանաները որ Տէր Մելքոնի զուգընկերն էին, նուա՞զ աղղեցիկ էին, մէկը Պատրիարքարանի առջեւ, եւ միւսը՝ դատարաններու հանդէպ Հիւնքեարպէյլէնտեան գեղն ալ Հայ եկեղեցականութեան դատակարգին պատիւ բերող քահանայական յաջորդութիւն մը չէ՞։

Պալաթու թաղն աղդին ընծայած է պատրիարքներ ալ։ Կարապետ պատրիարք ու Սերովբեան Յակոբատ պատրիարքը նոյն թաղի ժողովրդի զաւակներ են։

Պալաթցի էր Զօրայեան Նիկողայոս տաղանդաւոր ու արդիւնաւոր բանաստեղծը։ Նոյն թաղին կը վերաբերին Հայ-բժշկութեան փառքերէն ու ճարտարներէն Վահան Տոքթ. Միքայէլ էֆ. Խորասանճեան որ Պետրոս Ամիրան որդին է եւ Իսթիւճեան Կարապետ էֆէնտին՝ Հայ լրագրութեան նահապետը։

Պալաթ՝ արդիւնաւոր տպարան ալ ունեցած է շնորհիւ Մատթէոս Դպրի, որ տպած է ոչ միայն ճաչոց, պանդուխտ հոգեւոր եւ կարեւոր գրքեր, 20ի մօտ երկեր, այլ եւ գրեթէ առաջին անգամ օրագրական էջեր մեր մէջ ինքը կազմած է Միհէնտիս-Գէորգի [*] հետ, եւ բաւական տարիներ՝ յաջորդաբար օրացոյց տպած է, որոնց նմոյշները՝ այսօր ալ կրնան նկատուիլ տիպար-տարեցոյցներ՝ յաչս բանասէրներու։

Պալաթու եկեղեցին գրեթէ 120 տարուան կաղմակերպեալ Դպրաց-Դասու ընկերութիւն մը ունի, որուն պաշտպան եւ քաջալեր հանդիսացած է, Վարժապետեան հոգեւոր Ներսէս Ս. Պատրիարքի պապը՝ Զեռնէ վերաձայնեալ Տիրացու Պողոս Աւագ-Սարկաւագը, որ ժամանակակից նշանաւոր չարականագէտներէն ու ձայնագրագէտներէն մէկն եղած է։

* * *

Պալաթու հնախօսութիւնն ո՛րչափ ալ քրքրել չուզենք, բայց պէտք է գիտնալ թէ Երուսաղէմատուն՝ նախապէս Դարակէօմրիւքի [*] արուարձանին մէջ գրտնուելով հոն ասպնջականուած էր Պարոն-Տէր անուանով Երուսաղէմի Գրիգոր Պատրիարքը որ 1626ին միջոցները Ս. Տեղեաց խնդրով Պոլիս եկած էր։

Երուսաղէմատան յարակից եկեղեցի մը ունէինք, Պրուսացո՞ց թէ Բէգիէլի անունով միրուուած։

Յակոբ Խարբերդցի Արխատակէս վարդապետի նախաձեռնութեամբ, 1631ին, կը դնեն եւ կը տիրանան Ս. Հրեշտակապետի արդի եկեղեցւոյն, որ ատեն չէնքը խարխուլ, փոքրիկ եւ մթին էր։ Հարկ էր նորոգել։

Պոլսոյ՝ կոչուած Տիվրիկցի Աստուածատուր ճարտարապետը կը յաջողի շուտով Բ. Դռնէն նորոգութեան հրամանագիրը առնել, եւ Պարոն-Տէր Գրիգոր Պատրիարքի չնորհիւ կը ձեռնարկուի վերանորոգութեան որ թէեւ կը հակառակին մուրայիններէն՝ Կարնեցի Մինաս վարդապետ եւ Երզնկացի Յովհաննէս եպիսկոպոս որ Պարոն-Տէրի Տեղապահը կամ Փոխանորդն էր Պոլիս։

(Շար.) Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

[*] Ձերմակ։

[*] Արուեստագէտ եւ տպագիր Միհէնտիսեան Յովհաննէս Էֆէնտիի հայրը, որուն ինքնակենսագրութիւնը կարդալէ ետք, ես ալ պատրաստած եմ Միհէնտիս-Գէորգի ընդարձակ կենսագրիրը։

ՀԱԼԷՊ

Հալէպ Միջերկրականի արեւելեան ափունքէն 24 ժամ հեռու, 500 մէթր բարձրութեամբ լեռնադաշտի մը վրայ հիմնուած, Ասիական Թուրքիոյ հնագոյն եւ կարեւոր չանտառաններէն մէկն եղած է եւ է։ Յաճ բլրակներու աննման խորդուբորդութիւններ կ'եղերեն իր լայնաբաց հորիզոնը, որուն պատճառաւ հոն չատ կարճ կեանք կ'ունենան արշալոյսն ու վերջալոյսը։

Քաղաքին մէջէն կ'անցնի միակ վտակ մը, Նաւոռ, պտղոտ ու հանդարտ, որուն եզերքը հաստատուած են բաց սրճարաններ, ոմանք՝ երգեցիկ (քաֆէ չանդան) ուր խառն կը նստին մարդիկ ու կիներ։ Այդ վտակը կը մատակարարէ շրջակայ բանջարանոցներու ջուրը փայտէ ջրհաններու միջոցաւ։

Քաղաքին անմիջապէս քովէն սկսելով՝ մինչեւ մէկ ժամ եւ թերեւս աւելի հեռաւորութեամբ կան ոչ նուազ քան 370 պարտէզներ, ձիթենի, պիստակի մասը դէպի արեւելք. մրգեղէններու մասը դէպի Արեւմուտք, հիւսիս ու հարաւ։ Այս վերջիններն են Հալէպցոյ լաւագոյն դբօսատեղիները։ Մայիսէն Սեպտեմբեր ամէն օր, ամէն ժամ, մանաւանդ իրիկունները հոն կը խնամուի հեշտասէրներու բիւրերփնեան խառնուրդը, ուտել-խմելու, պարելու, ցատկելու, զուարճանալու։ Հինցած փըսիաթներ, կոչտ սիթառակներ, գործածութենէ մաշած, աղտոտած կլկլակներ, յա-

[**] Յեռոյ Իւսկիւտար՝ Վանքին տպագրին մէկ ծայրը, այրացաւեր ձեմարանին տեղը չմնուեցաւ Երուսաղէմատունը, եւ ապա փոխադրուեցաւ Գում-Գարու այժմեան տունը։

ւիտենական ըմպելին—սուրճը—, զուարթաբեր օղին, մեծ մասով «էֆէնտիներ, «ըֆենտիներ (պարոն ու տիկին) արեւելեան վառվռուն երեւակայութեամբ, արեւմտեան արդուզարդով, են միշտ հոգին այս անտառանման ծառաստաններուն եւ անոնց զարդը։ Պարտէզներուն մէջ կան տուներ, որոնք, ամրան, առաւելապէս կը վարձուին Իսրայէլի զաւկներէն, որոնց կամեցած դէմքը՝ մեռելութիւն, իսկ միշտ պլպլացող, միշտ վառ, միշտ երազուն աչքերնին տրիտ կ'արտայայտեն։

Օտարական մը, երբ առաջին անգամ Հալէպ մտնէ եւ այցելէ այս զբօսատեղիները, պիտի կարծէ թէ ամբողջ քաղաքը մեծ խնճոյքի մէջ է, եւ ասոնց ամէնքը կա՛մ աղնուականներ են եւ կամ իրենց ծախսելու դրամն եւ ուտելու հացը երկինքէն կը թափին։

Քաղաքը երկու դլխաւոր մասերու կարելի է բաժնել. Հին եւ Նոր։ Հինը բուն քաղաքն է, որուն պարիսպներէն մաս մը տակաւ քանդուելով Նոր, լայն ու կանոնաւոր խճուղիներու տեղի կուտան։

Նոր քաղաքը կը կազմեն Համիտիյէ, Աղիզիյէ, Ճէմիլիյէ երեք հոյակապ արուարձաններ, որոնք Նոր և Նորոյ ճարտարակերտ եւ հոյաշէն չինուածքներով միացած են բուն քաղաքին, կամ՝ անկէ սկսելով՝ դէպի Այնթապ եւ Իսկէնտէրունի մեծ պղտոտաներուն վրայ երկնցած են, եռապատկելով քաղաքին արդէն ծաւալուն տարածութիւնը։

Ամբողջ քաղաքը, ըստ կառավարական տոմարի, ունի 10,400ին աւելի տուն, որոնց իւրաքանչիւրը, եթէ միջին հաշուով երեք ընտանիքի բնակութեան յատկացնենք (բան մը որ չատ սովորական է՝ մեծ քաղաքներու պէս՝ Հալէպի համար ալ, վարձքերու աղուութեան պատճառաւ) կ'ունենանք 31,000ին աւելի ընտանիք 150-160,000 բնակչութիւնով։

Հին քաղաքը համակ ներդանման եւ քարաշէն ու խիտ տուներով, ունի սալայատակուած ու նեղ փողոցներ, որոնցմէ չատեր ծածկուած են կամարներու վրայ հիմնուած տուներու ծածքով։ Այս մասը կը պարունակէ ճոխ եւ ժխորալից վաճառատուներ (Պէյէսթան»ը, «Սթամբոլ չարշըսի»ն, «Շէյէրթէնոց»ը եւն.) մթերանոցներ, առեւտրական պանդոկներ, զանազան կրօնական յարանուանութեանց սեփական եկեղեցիներ, վարժարաններ եւն։

(Շարունակելի)

Հալէպ ԹՈՒԽ—ԿՐՊՕ

"ԾԱՂԻԿ"Ը
ՓՈԽԱԲԵՐԱԿԱՆ ԱՌՈՒՄՆԵՐՈՎ

Ծառաղարդ պարտէզներ մարդուն համար խորհուրդի սքանչելի նշանակութիւն ունին. բանաստեղծն իր բոլոր ներշնչումներն անկէ կը քաղէ, ինչպէս աղաղակած է Երգ Երգոցի զուարթ հաղներդութեան հեղինակը, «Պարտէզ փակեալ, քոյր իմ Հարս»։— Իր սրտին սիրականը հոն կը հրաւիրէ բանալով՝ «Շնչեա՛ ի պարտէզ իմ»։ Հին մատենագիրներ ամէն ոտիներու մէջ բարձրացուցած են պարտէզներու պատիւը. եւ փոխաբերական առումներով սիրոյ եւ օրհնութեան վայրեր նկատած են զանոնք։ Մարգարէներ Պաղեստինի պարտէզներու մէջէն յօրինեցին իրենց ներհուն գերաթռիչ խորհրդածութիւնը, այնպէս որ Եսայի օրհնութիւնը ցոլի եւ տարափի նման կը հոսեցնէ իր ժողովրդին վրայ, որպէս զի «Եղիցին իրրեւ զպարտէզ ջրալից»։ Պտղատու եւ հովանաւոր ծառեր, ինչպէս նաեւ համեմային թուփեր, անոնց հետ իրր բանջարանոց եղող պարտէզներ գեղացոյն ապաղան ապահովող տարրերն են։ Անուշահոտ ծաղիկներ, ինչպէս վարդ, շուշան, մենակ, ըլէհան, նարկիս, հարսի լեղուակ՝ իրենց բաղմաթիւ տեսակներով կը յօրինեն տեսակ մը գեղեցկութիւն, անոնց տեսարանը կատարեալ հովուերգութեան վայր մը կը դառնայ, այնպէս որ փոխաբերական առումներու մէջ «Ծաղիկ»ն է բարձրացած ու ազնուացած այնքան գեղեցիկ նմանութիւններով, ինչպէս փայլած է երբեմն իբրեւ հարս, երբեմն օրինակ համեստութեան եւ անմեղութեան, երբեմն մեծութեան նշանակ, ինչպէս նը-կարագրած է Սիրաքայ գիրքը «Ծաղիկք իմ պտուղ փառաց», եկեղեցական երգերու մէջ առատ են «Անթառամ ծաղիկ», «Գեղարհրաշ ծաղիկ բուրեալ յԵդեմայ» եւ ուրիշ գեղեցիկ առումներ։ Նոյն իսկ գրական հրապարակին վրայ «Ծաղիկ» փոխաբերական առումով չքեղազարդ իմաստ մը կը պարունակէ։ Կեանքի բանաստեղծութիւնը «Ծաղիկ»ի վրայ երգուեցաւ նախապէս «Որպէս ծաղիկ վայրի այնպէս ծաղկէ»։ Մեռելական ծաղկեպսակները խորհրդաւոր հրապոյր մը կուտան, եւ հարսանեկան ուրախութիւններուն մէջ Ծաղիկն է որ պիտի փայլի ըստ կանխասացութեան «Ամենայն փառք մարդոյ իբրեւ զծաղիկ խոտոյ» (Ես. Խ. 6)։

Ջ'արժէ՞ր ուրեմն ծաղկեցնել ու մշակել մեր պարտէզները արհեստական միջոցներով, որոնք գիւղատնտեսութեան կարեւոր պայմանները կը համարուին այդիներու, անտառներու եւ լեռներու մշակութեան հետ, որոնց մասին ուրիշ առթիւ կը խօսինք։

Պարտիզակ Ա. ՏԷՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Սօլէյ» լրագրի Բեթերսպուրկի թղթակիցը հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ հաղորդած է իր լրագրին, երեք կառավարութիւններուն, Ռուսիոյ, Ֆրանսայի, Գերմանիոյ բռնելիք ընթացքին մասին, հանդէպ Անգլիոյ, Բոյսամի տեսակցութիւնէն ետք։

Ահաւասիկ «Սօլէյ»ի Ռուս թղթակցին գրածը։

«Անգլիա մեծ վանդ մը անցուց։ Մաղ մնաց որ ահաւոր դաշնակցութիւն մը, եթէ ոչ չիտկէ չիտակ վրան յարձակէր, զէթ մեծ ապատնալիք մը ընէր։ Այս դաշնակցութեան հողն Ռուսիա կը կազմէր, եւ այս բանն է որ բացատրած է կոմս Մուրաւիէվի ճամբորդութիւնը։ Նախ Թրանսվալի կռուին դիւանագիտօրէն պիտի միջամտէին, երկու կողմն ալ ստիպելով որ պիտադուլ մը կնքեն, որպէս զի եւրոպական վեհաժողով մը դումարել կարելի ըլլար։ Եւ որովհետեւ հաւանական էր որ Անգլիա մերժէր հնազանդիլ, որով եւրոպական ամէնէն մեծ պետութիւններուն հետ իր յարաբերութիւնները խզելու վտանգին մէջ պիտի իյնար։ Ասիկայ ալ կրնար իր կործանումը համարուիլ, որովհետեւ Անգլիոյ հողին վրայ բանակ մը ցամաք հանելը կրնար Իրլանտան եւ Հնդկաստանը ապստամբեցնել, Գանատան ձեռքէ հանել ու Գաբը Հոլանտացիներուն եւ Ամիսրալթարն ալ Սպանիացիներուն վերադարձնել։ Դաշնակցութեան երեք մեծ պետութիւնները պիտի ըլլային Ռուսիա, Գերմանիա եւ Ֆրանսա։ Աւստրիոյ չեզոքութեան ու Հոլանտայի, Սպանիայի եւ թերեւս ալ Բորթուկալի հաւանութեան վստահին։

«Արդ, լաւագոյն աղբիւրէ, հոս, Բեթերսպուրկի մէջ, դիս կը վստահացնեն թէ Ֆրանսա բացէ ի բաց մերժած է այս չաւղին մէջ ընթանալ։ Հակառակ կոմ Մուրաւիէվի ստիպումներուն՝ յայտնապէս ըսած էր «Ո՛չ մէկ պարագայի մէջ» Անդ-

[*] Արուեստագէտ եւ տպագիր Միհէնտիսեան Յովհաննէս Էֆէնտիի հայրը, որուն ինքնակենսագրութիւնը կարդալէ ետք, ես ալ պատրաստած եմ Միհէնտիս-Գէորգի ընդարձակ կենսագրիրը։

լիոյ դէմ պիտի պատերազմէր։ Իր այս ձեռնպահութեան պատրուակ ցոյց կուտար իր նաւատորմին անբաւականութիւնը եւ մեծ ու ամուր կեդրոններու կազմալուծեալ վիճակը։ Բարիզի մէջ ըսած էին նաեւ թէ Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի ծովեզերքները պաշտպանողական միջոցներէ զուրկ են եւ թէ ընդծովեայ հեռագրական գիծերը Անգլիացիներուն ձեռքն են եւն. եւն։ Այս պատճառաբանութիւններուն վրայ, որոնք դժբախտաբար գուցէ իրաւ ըլլան, դեռ ուրիշներ ալ կ'աւելցուին, որոնք թէեւ պաշտօնապէս հաստատուած չեն, բայց հաւնալը շատ դիւրին է։ Նախ եւ առաջ Երեսփոխանական ժողովին մէջ արմատականները որոնք նախարարութեան հանդոյցը կը կազմեն, ամէնէն ալ աւելի կամ նուազ Անգլիասէր եւ Ռուսասէր են։ Ասոնցմէ զատ մեծ պատերազմ մը շատ աղիտաբեր պիտի ըլլար հանրապետութեան համար, այս պատերազմին արդիւնքը եւ վերջաւորութիւնը ի՛նչ որ ալ ըլլար։ Եթէ յաղթական ելլէր այդ դաշնակցութիւնը, բնականաբար Ֆրանսայի մէջ զօրաւոր մը վերսին դիկտատորութեան պիտի հասնէր։ Իսկ եթէ յաղթուէր, այն ատեն ալ Բարիզ պիտի ոսոր ելլէր։—Դէթ այսպէս կը նկատեն կացութիւնը՝ Բեթերսբուրգի մէջ։

Ֆրանսական կառավարութեան այս բացարձակ եւ յամառ մերժումին առջեւ, Ռուսիա ստիպուեցաւ իր յատակագիծը փոխել։ Ակէց է որ առաջ Բէ.ի Դերմանիա հակումը որ Վիլհէլմ Բ.ի եւ Զարին Բոյսամ տեսակցութեամբ յայտնուեցաւ։ «Ֆրանսա զմեզ կը թողու.» այս է անաւասիկ այն աղաղակը որ կը լսուի մեր քաղաքական շրջանակներուն մէջ։ Եթէ իրաւ ասանկ է, ամէն միջամտութիւն, զինուորական կամ դիւանագիտական, անկարելի է, որովհետեւ Դերմանիա եւ Ռուսիա ծովու վրայ պէտք եղածին չափ ուժ չունին որ կարենան բրիտանական նաւատորմը զարնել։ Եւ ակամայ ուրեմն կը հակին ֆոխբէնոֆեան քաղաքականութեան, որ փայլուն ու բարձր քաղաքականութիւն մը չէ բնաւ։

«Հոս սայդ կը համարեն որ Դերմանիա Սամոսի արքիպելագոսը եւ Ասիրիկէի հարաւային ծովեզրին վրայ բաւական հող ձեռք պիտի անցնէ։ Եւ սոր փոխարէն ալ, Անգլիոյ ազատ ասպարէզ պիտի թողու Թրանսվալը եւ Օրանժը իրեն կցելու։ Ռուսիա, առիթէն օգուտ քաղելով, թեւարկութիւն մը պիտի հաստատէ Աֆղանիստանի վրայ եւ իր երկաթուղիները աղդեցութիւնը տարածելու համար՝ մինչեւ Պարսկայի ծոցին արեւելեան եղերը։

Այսպէս Ռուսիա, Դերմանիա եւ Անգլիա իւրաքանչիւրը իրեն յատուկ մասը պիտի ունենայ կողոպուտէն։ Դալով Ֆրանսայի, Պելգիոնի դաշնակցին համաձայն, «ազատ ձեռքի քաղաքականութիւնը» պիտի գործադրէ, այսինքն Վատիկիանի բան երդումի «սարսալ ձեռքերու» քաղաքականութիւնը, զոր այսօր Պր. Բլէմանսօ շատ կը գնահատէ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ.— Լէսամիթի մէջ անցած դարձածին վրայ եղած տեղեկութիւններն են միայն թնդանօթներու որոտումը եւ քաղքին վրայ տարածուող ծուխի ամպերը։ Եւ որովհետեւ «Վէսթմինսթր Կազէթ»ի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Պոէրները եւ Անգլիացիները անծանօթ վառօթ կը գործածեն՝ ուրեմն այդ ծուխի ամպերէն կրնանք հեռացնել որ Լէսամիթի բոցերու ճարակ դարձած է։

Բիմպրլէյէ եւ Մէֆքինկէ միայն ուշ մնացած հակատակներ լուրեր կը հասնին։ Բիմպրլէյի հանքերը Պոէրներու հրետանէին արդէն շատ նեղուցան։

Նոր յայտնութիւններ Նէյոլըն Բլրակի անգլիական երկու զօրագնդին Հոկտ. 18ին անձնատուութեան պատճառը ըստ նոր լուրերու մի միայն ջորիներու անարեկումը չէ եղած։ «Թայմզ»ի Լորէնսօ-Մարգեզի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցեր է զօրագունդին հոգեւոր հովիւ Մաթիուսի հետ որ իրեն բան է թէ այդ անձնատուութեան մէջ Անգլիացի սպայ մը ալ հաւատարապէս պատասխանատու է։ Այդ սպան ատենց հրաման եւ հրահանգ ընդունելու ճերմակ դրօշ պարզեր է եւ զօրագունդն ալ, իր թնդանօթներէն զրկուած ըլլալուն, անձնատուր եղեր է։ Անաւասիկ այդ հոգեւոր հովիւն պատմածը, այս մասին։

Դիշերը այնչափ մութ էր որ ջորիներուն սարսափին պատճառը չի կրցինք հասկնալ։ Արշալոյսը ծաղելուն՝ կրակի սկսուեցաւ։

Կէս օրին հրամայուեցաւ կրակը դադրեցնել, բայց անգլիական զինուորները կը շարունակէին կրակ ընել, թէեւ կրակը դադրեցնելու լուրը իրենց տրուած էր հաղարապետ Աւայի կողմէ։

Շուտ մը լուր տարածուեցաւ թէ ըսպիտակ դրօշ պարզուած էր երիտասարդ սպայի մը կողմէ, որ կը կարծէր թէ իր հրամաններուն ներքեւ գտնուած տասը հոգին էր որ միայն ողջ մնացած էր անգլիական զօրագունդէն։ «Մեկնած ատենս 1000 հոգի էինք, եւ դեռ 900 հոգի կը մնար կռիւը շարունակելու կարող» են կ'ըսէ յարդելի երէցը։

Անձնատուութեան դաղափարը կատղեցուց մեր զինուորները եւ մեր ոգանները։ Պոէրները շատ բաղմաթիւ չէին երեւնար, բայց իմացայ թէ իրենց ուժին մեծ մասը եւ քաշուած էր։ Մեր մարդիկը զէնքերնին յանձնեցին եւ մեր սպաները իրարմէ զատելով, ջորիներէ լծուած կառքերու մէջ դնելով՝ զօրավար Ժուպէռի ղրկեցին։ Մեր սպաները դիւրը քանի մը գիւղակներու մէջ անցուցին եւ առտուն վաշպանկէն կառախումբ նստեցան՝ Բրէթորիա երթալու համար։ Կը կարծեմ թէ անձնատուութիւնը մեծ պակասութեան եւ դիւրմացութեան արդիւնքն էր։

Նիքօլսըն բլրակը ղրկուած երկու անգլիական զօրագունդերուն նպատակն էր արեւմուտքէն եւ հիւսիսէն եկող պոէրական ուժերուն միացումը արգիլել։

«Թայմզ» կ'աւելցնէ թէ Մաթիուս երէցին պատմածները բնաւ հաճոյական հանդամանք մը չունին եւ այս «երիտասարդ սպային ու սպիտակ դրօշին պատմութիւնը» հաստատելու պէտք ունին կ'ըսէ։

—Որովհետեւ ամէն բան, այս պատերազմին մէջ, անգլիական զէնքերուն նպաստաւոր չեն երեւար, հետեւաբար Լոնտոնի մէջ կ'սկսին պատասխանատու համարելու մարդ փնտռել։

Անցեալ Դշ. օր պատերազմական նախարարութեան խորհրդարան Ուինտսոր Տուլրի մէջ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ Հարաւ-Ափրիկէի զինուորներուն վիճակին եւ սպառազինութեան մէջ երեւցած թերութիւններուն պատասխանատուութիւնը ոչ թէ պատերազմական նախարարութեան՝ այլ կառավարութեան վրայ կ'իյնայ։ Կ'տեւեցնէ թէ Պատերազմական պաշտօնատան ունեցած վատահութիւնը Զօր. Պուլլերի եւ Հուայթի վրայ, արդարացած է։

Երմանական նախարարութեան խորհրդական Սրբ Միքայէլ Հիքս Պիչ Լոնտոն, հայկերոյթի մը մէջ խօսելով բացատրեց թէ պատերազմի յայտարարութենէն առաջ Հարաւային-Ափրիկէ զօրաբանակ մը ղրկելը անկարելի էր քանի որ խաղաղութեան պահպանման համար բանակցութիւնները դեռ կը շարունակուէին։ Բանախօսը կը յայտարարէ թէ կը յուսայ որ մօտ ժամանակէն դերերը պիտի փոխուին։ Եւ կը կարծէ թէ կառավարութիւնը Հարաւ-Ափրիկէի պիտի շնորհէ կարելի եղածին չափ լայն ինքնավարութիւն մը։

—Դերմանական «Կազէթ տը Թէլոներ» կը ծանուցանէ Կոմս Հէնրի Զաբրըլէնի մահը, որ Թրանսվալի բանակին մէջ հաբիւրապետ էր եւ վիրաւորուած՝ կէնգօլ ճակատամարտին մէջ։ Կոմս Զաբրըլէն 1870ին ծնած, Վիւրթեմպերկեան բանակին մէջ տեղակալի աստիճան ունէր։

—«Տէյլի Թէլէկրաֆ» կը հաստատէ թէ անգլիատուութիւնը որ քան զոր մեծ համակրութիւններ կ'ստանայ Աւստրիոյ մէջ։ Աւստրիական թատրոններէն մէկուն մէջ Անգլիացի գերասան մը ներմը ելլելուն՝ հանդիսականներուն կողմէ թշնամական ցոյցերու առարկայ եղաւ։ Տնօրէնը գալով յայտարարեց թէ ասկից վերջ՝ Անգլիացի գերասան պիտի չդրժուի։

Մաֆէքինկ ու Բիմպրլէյ դէմ.—Գնդապետ Պատէն-Բովէլ ստացած հեռագրերու համաձայն Պոէրները Մաֆքինկի վրայ այլ եւ այլ յարձակումներ ըրած են Հոկտ. ամսուն վերջերը։ Ահա ասոր մանրամասնութիւնները։

Հոկտ. 25ին, ամբոխածումը կը շարունակուի։ Մաֆքինկի քաղաքապահ զօրքը դիւրանց դուրս կը յարձակի եւ սուինով կը հարձակի յառաջապահները։ Անգլիացիները 6 մեռեալ եւ 9 վիրաւոր ունին։ Գնդապետ Պատէն-Բովէլ կը կարծէ թէ պաշարողներուն կորուստները մեծ են։

Հոկտ. 30 —Թշնամին միշտ թնդանօթաձգութիւն կ'ընէ, բայց առանց մեծ վնաս պատճառելու։ Պաշարումն ալ աւելի կը խստացուի։ Պոէրները այդ օրը քաղքին հիւսիսակողմէն 4 քիլոմէթր անդին երկաթուղիի ճամբան քանդեցին։

Հոկտ. 31.—Բուռն թափով յարձակում Բանոն-Լօճի կողմէ. թշնամին, քաղքին պաշտպանութեան յատուկ հրետանիին կրակին տակ, կը փորձէ քաղքին Հարաւ-Արեւելեան անկիւնը յարձակումով գրաւել, բայց եւ կը մղուի։ Անգլիացիներուն կորուստն է 6 մեռեալ, որոնցմէ 2ը հաբիւրապետ եւ 5ը վիրաւոր։

—Նոյ. 6 թուականով Բիմպրլէյէն հասած հեռագիրներ կ'ըսեն թէ Ջրամբարներուն վրայ եղած յարձակում մը եւս մղուեր է։ Լանքաշայր գունդին ու Ադամանդներու դաշտին հրետանիին կողմէ։ Պոէրները բաւական ծանր կորուստներ կրեր են։

Պ. Սէսիլ Ռոսս 8000 հոգի կը գործածէ ճամբաներու շինութեան համար։

—Անգլիացիներուն՝ Դարի գաղթավայրին սահմանագլխին վրայ եղած շարժումներու մասին ո՛ եւ է տեղեկութիւն չի հաղորդուիր, բայց ամէն բան հաւատալ կուտայ թէ Դարբ հասած օգնական զօրքերուն մէկ մասը Տի Սար Ճընքշընի եւ Օրանժ գետին բանակեցողին վրայ յառաջացեր են եւ թէ ընդհ. հրամանատարը ընդհատուպ իր զօրաբաժնի հրամանատարներէն մէկուն պիտի յանձնէ Բիմպրլէյը ազատելու հոգը։ Այս կողմէն ալ Պոէրները երկու կրակի մէջ մնալու վտանգին ենթարկուած են։ Պէտք է գնահատել որ Պէլմոնի կայարանը, ուր վերջին օրերս կռիւ մը տեղի ունեցաւ Անգլիացիներուն եւ Պոէրներուն միջեւ, Բիմպրլէյէն 90 քիլոմէթր անդին կը գտնուի։

Առէլ. զինուորական համալ.—Անգլիական զինուորական մամուլին մէջ Հարաւ-Ափրիկէի կացութեան վրայ տրուած մեկնութիւնները կ'արժէ ուշադրութեան առնել։ Այդ ըսուածներուն համաձայն՝ վտանգէն չի՛ջանը վերջ գտած է ա՛լ, ո՛չ թէ որովհետեւ պատերազմը լմննալէն առաջ յաղթելիք մեծ դժուարութիւններ չեն նշմարեր, այլ անոր համար որ Պոէրները չեն կրցած գործադրել այն յատակագիծը որ միայն կրնար բրիտանական պատութիւնը մատանջութեան մատնել։ Նոյնպէս, կ'ըսեն նոյն լրագրները, Պոէրները իրենց մեծագոյն ուժը Նաթալի վրայ թափած են հոն անգործութեան մատնելով իրենց լաւագոյն գունդերը, որով անել ճամբու մէջ խրկած են։

Սաուդիւ, Նաթալի մէջ չէին կրնար վտահութիւն ունենալ Աֆրիքանտերներուն աջակցութեան վրայ, որովհետեւ գաղթականութեան բնակիչներուն մեծ մասը Անգլիացիներէ, Հնդիկներէ եւ բընիկներէ կը բաղկանայ, որոնք չեն համակրիր Պոէրներուն։ Ընդհակառակը, Դարբի գաղթականութիւնը իրենց առջեւ կը բացուէր անպաշտպան եւ այս կողմէն է որ պէտք էր վճռական հարուածը տալ։ Պատերազմի արտաքնական յատակագիծը, նկատողութեան առնելով նաեւ թշնամութեանց սկսած ատեն երկու կողմերու բռնած դիրքերը, հեռուեալը պէտք էր ըլլայ։ Պոէր բանակը կրնար ձախ թեւը թողուլ Թրանսվալի սահմանագլխին վրայ որ Տրանսկէյկերի անցքերով լաւ մը պաշտպանուած է. այդ դունդը կրնար Հուայթ զօրավարին ամէն յառաջխաղաց շարժում կասեցնելու։ Կեդրոնի բանակը հարաւային սահմանագլխէն Դարի գաղթավայրը պիտի ուղղուէր, ուր ո՛ եւ է դիմադրութեան չպիտի հանդիպէր։ եւ հոլանդական ծագում ունեցող Անգլիացի հպատակներու փութկոտ աջակցութիւնը պիտի կրնար վայելել։ Գաղթավայրին մէկ մասը հիմա Պոէրներուն ձեռքը պիտի ըլլար։ Դալով աջ թեւին, պաշարման յատուկ պատերազմական բաւականաչափ կազմածներով Բիմպրլէյի վրայ քալելու էր, զոնտալով Մաֆքինկը խափել կեղծ շարժումներով, որով կարելի էր որ Բիմպրլէյ բանդադրուած՝ անձնատուր ըլլար՝ օգնական բանակին հասնելէն առաջ։

Ուզելով մեծ պատերազմ մը ընել, Պոէր զօրավարները չկրցան օգուտ քաղել իրենց զօրագունդերուն մեծ դիւրաշարժութենէն ու զեղեցիկ յատակութիւններէն։ եւ հիմակ Անգլիական Պետութիւնը կը հրճուի իրեն հակառակորդներուն սխալներուն վրայ։ Կ'ըսուի թէ Պոէրները Նաթալի մէջ ունեցած իրենց յաջողութիւններէն մաղխացած են եւ չնորհիւ իրենց գրուած պատասխաններուն, թոյլ տուած են որ Անգլիացիները միշտ լուութեան դատապարտեն իրենց թնդանօթները։

Զօր. Ժոպէրթ մահը.— Պատերազմական պաշտօնատունը ո՛ եւ է լուր չէ ստացած Զօր. Ժուպէռի մահուան լուրի մասին։ Լորէնսօ-Մարքիզէն «Թայմզ»ի կը հաղորդեն որ ղրոյցի մը նայելով Զօր. Ժուպէռ առաջի կատրէ մը սպանուեր է։

Պոէր յաբեյոներ.— Տիւրպանէն Նոյ. 15 թուականով ստացուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ զրահապատ կառախումբ մը որ հեռագրատելիութիւն ընելու դացած էր, Պոէրներու կողմէ յարձակումի կրեց։ Կառախումբը գծէն դուրս ելաւ։ Անգլիացիները զրեթէ 100 հոգի կորսնցուցին։

—Պոէրները Բօլէնսօյի հարաւակողմէն չորս մղոն անդին երկաթուղիի ճամբան քանդեցին։

—6000 Պոէր Նաթալի հիւսիսային սահմանագլխի ուղղութեամբ՝ Զուլուլանտի մէջ կը շրջադային։

—Անգլիական լրագիրները կը գրեն թէ երկաթուղիի գիծը մինչեւ Լէսամիթի կը բանի։

—Մինչեւ Նոյ. 17 Անգլ. զօրագունդերէն 21,000 հոգի Դար հասան։ Լորա-Մէթուէն 15 օրէն միայն զօրաբաժինով մը Լէսամիթի օգնութեան պիտի հանի։

ՄԱՖԷՔԻՆԿ, ԼԷՍԻՍՄԻԹ ԵՒ ԲԻՄՊՐԼԷՅ ԻՆՉՊԷՍ ԿՐ ԴԻՄԱՆԱՆ

Լէսամիթի կը շարունակէ դէմ դնել, ինչպէս նաեւ Բիմպրլէյ եւ Մէֆքինկ։ Այս է որ ամէնէն աւելի կը կը զարմացնէ։ Ի՞նչպէս կրնայ որ, կը հարցնէ ամէն ոք, բաց, դէշ ամրացուած եւ անպաշտպան քաղաքներ կրնան այսպէս դիմադրել զօրաբաժինին։

Զինուորականները կ'ըսեն թէ նոյն իսկ Եւրոպայի մէջ ամրաձգութիւնը աւելի վախ կը պատճառէ քան իրական վնաս։ Բայց այս բանը մանաւորապէս Ափրիկէի համար ճշմարիտ է։ Մէֆքինկի եւ Լէսամիթի մէջ ամենուին քարաշէն հաստատութիւն մը չկայ։ Զորցած ազիւսով շինուած պատերէ եւ կալատնիզէ եղած զինկով պատրաստուած տուներէն մէկուն վրայ ռումբ մը ինկածին պէս՝ թղթէ գլեակի մը նման կը թաղուի, առանց պայթելու եւ իր կատրուանքները շուրջը տարածելու։ Մնաց որ ոչ մէկ խելացի մարդ կ'սպասէ որ իր տունը գլխուն փլի։

Լէսամիթի 4,500 բնակիչ ունի։ այս թիւին հաղիւ մէկ տասներորդը քաղքին մէջ կ'երեւայ։ Քաղաքին մէջ բնակողները ամէնքն ալ ռումբի դէմ դնելու կարող՝ տորերկեայ ապաստանարաններ շինած են իրենց, ուր խաղաղիկ կ'ապրին։ Մէֆքինկ որջերու ճիչա վայր մը դարձած է։ Այս պահուս հոն, թէ՛ զինուոր թէ՛ քաղաքացի հոգին տակ կ'ապրին։ Որջը կը շինեն հողին մէջ չեղակի փոս մը փորելով, եւ այս փոսը կը ծածկեն տախտակներով կամ դերաններով, որուն վրան կը դնեն այդ փոսէն հանուած հողը։ Դերաններուն վրայ վեց ոտք հող կը բաւէ, ռումբերուն պայթման դէմ դնելու համար։ Իսկ թէ որ այդ տանիքի տեղ բանող հողը տասերկու ոտք ըլլայ, կրնայ ամէն ռումբի դէմ դնել, բացի ուժգնակէն եւ Լեսիդ ռումբէն։ Այս կերպով Լէսամիթի եւ Մէֆքինկ, մրջիւններու վերածուած՝ կրցին այդչափ երկար տեւեն դիմադրել։

Մէֆքինկի եւ Բիմպրլէյի մէջ այս պատրաստութիւնները տասնչորսի եղած էին։ Լէսամիթի մէջ ասոնք յանպատրաստից չշինուեցան, անչուշտ, կարեւոր ու խիստ ուշադրութենէ մը ետք, սուինի յարձակում մը ընելով, Պոէրները պիտի կրնային այս խլուրդներու տարատարանին տիրել։ Բայց խնդիրը այդ յարձակումը կարենալ ընելուն վրայ է։ Ասկէ զատ Բիմպրլէյ չրջապատուած է բլրակներու ճրչմարիտ Լաբիրինթոսէ մը մը որ ձեւացած է ադամանդներու հանքերէն արտածուած հողի, երկաթի կորուանքներու եւ զանազան հանքային տեղերդ նիւթերու կոյտ մը։ Իրարու մէջ անցած երկաթեայ գիծեր երթեւեկութեան համար անպէտ գժուարութիւն մը կը յարուցանեն այս փոքր անապատին մէջ։ Այդ ցանցերը այնչափ խիտ են որ հետեւակազօրք հանդիսատ քայլափոխ չիրնար ընել, իսկ ձիաւորը ամենեւին չի կրնար մտանալ։ Պոէրները 8,000 մէջիր հեռուէն թնդանօթի կը պարսկեն։ Մինչեւ ցարդ կամ այն է որ իրենց սուսերը քաղքէն ասդին ինկան եւ կամ չը պայթեցան։

ՍԵՐԳԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐ ՄԸ.— Վերջին օրերս լուր մը տարածուեցաւ թէ Սերպիոյ երիտասարդ թագաւորն Էլիզապէթ մեծ դքսուհւոյն—աղջիկ՝ Ռուսոլի մեծ դքսին եւ Սթէֆանի լիսանուհւոյն, որ քիչ առնէն էլէներ Լոնկէյ կոմսին հետ պիտի ամուսնանայ — ձեռքը խնդրած է։ Անոնք որ Աւստրիոյ կայսերական ընտանիքը կը ճանչնան եւ գիտեն Սերպիոյ թագաւորին ֆիզիքական եւ բարոյական վիճակը, այդ լուրին ժիտսման պէտք չունին իրաւամբ։ Նոյն որ Աղեքսանդր թագաւորը դեռ այս միջոցիս ամուսնանալու վիճակին մէջ չէ եւ յետոյ ի՞նչպէս կարելի է վայրկեան մը իսկ հնթադրել թէ Ֆրանսուա Ժոզէֆ կայսրն Օպրէնօվիչներու փառքին եւ Միլան թագաւորին դանձին համար պիտի ուզէր չտիլ այն դեղանի պատանին որ դեռ հաղիւ 17 տարեկան է եւ որուն համար կ'ըսուի թէ իր մեծ-մօր կատարեալ պատկերն է։

ՏՈՓԴ Ն ՏԱՂ ԱԻԱՐԵԱՆ

Տեղափոխած է իր բնակարանը Բերա, Իսամ փողոց թիւ. 5։ Հիւանդ կ'ընդունի Բշ. Դշ. Ուրբ. օրերը կէս օրէ վերջ եւ Կիր. օրերը մինչեւ կէս օր։ 1—15

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Գեղեցիկ կրօնական.— Ն. Ամենապատուութիւնը Վանայ, Գիրքիսի, Մշոյ, Բալիի, Տիվրիկի, Ակնայ, Ուլնիոյ եւ այլ առաջնորդարաններէ հասած տեղեկագրերէ ու հեռագրերէ վերահասու ըլլալով թէ այդ գաւառներու մէջ անցեալ ամառուընէ աւելի կարգութեան ու քաղցի տագնապը վերսին կ'սկսի, ազգու շրջաբերականով մը կոչում ըրաւ աղգայիններու գթութեան զգացումներուն, եղբայրական սիրոյն եւ թախանձանքով ողորմութիւն հայցեց. ողորմութիւն՝ ճարահատ կարօտեալներու համար, սնոք կիներու համար, լքուած կիներու համար։ Ս. Պատրիարքի շրջաբերականը կ'ըսէ. «Ժամանակի կորուստը շատ աղետաբեր կրնայ ըլլալ եւ անդարմանելի վնասներ յառաջ բերել.» ուստի կը խնդրէ որ աղգայիններ փութով ղրկեն Պատրիարքարան իրենց նպաստը, կը խնդրէ նաեւ որ զուարթ սրտով զայն առատաձեռնեն։ «Վասն զի նմանեացը կարեկցիլ եւ օգնել՝ մարդկային եւ քրիստոնէական ամէնէն գերագոյն պարտականութիւնն է, վասն զի ողորմածներն են որ ողորմութիւն պիտի գտնեն Աստուծոյ առջեւ, եւ վասն զի բարի սրտերու գերազանց գոհունակութիւնն է կարօտեալներու արցունքը սրբել եւ անոնց տառապանքը մեղմել։

Մեր խմբագրականն զատ, այս առթիւ ալ կոչում կ'ընենք մեր ընդհ. աղգայիններուն, ըլլա՛յ Մայրենի եկեղեցւոյ, ըլլա՛յ Հայ-Հռոմէական ու Հայ-Բողոքական եկեղեցիներու անդամ, որ Ս. Պատրիարք Հոր թախանձանդին ողորմութեան հայցումն ի նպաստ կարօտեալներու՝ անտես չանենն։ Պատճառները պարզած ենք ու չենք ուզեր երկրորդել։

—Շբ. օր Ն. Ամենապատուութեան Պատրիարքութեան Դ. տարեդարձի առթիւ, Վսեմ. Նորատունկեան Դարբիէլ ու Մատիկեան Միքայէլ, Յակոբեան Միքայէլ ու Կիւմիւշեան Դարբիէլ էֆէնտիները Հնարաւորական այլեւոյս զրկեցին։

ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՔԱՐՈԶԸ

Սրբազան Պատրիարք Հայրը՝ նախնեաց գիշեր Պատրիարքարան մնալով երէկ առաւ ներկայ գտնուեցաւ Մայր-Եկեղեցւոյ ժամերգութեան։ Յետոյ, ճաշու զրքին եւ, օրուան ոսնին առթիւ կարճ բայց հմտալից քարոզ մը խօսեցաւ՝ ընդարձակելով իրեն Պօղոս առաքեալին սա խօսքը. «Ո՛չ ապուէն հէքէ եւ հարբեցողի»։

Քարոզիչ Սրբազանը իր սովորական պերճախօսութեամբ ու հմտութեամբ բացատրեց թէ՛ նոր եւ թէ՛ հին Ուխտին մէջ հրեշտակներու եւ մարդոց միջեւ եղած աղերսը։

ԹԱՂԵՐԻՆ

Կը հաւատան թէ Ս. Պատրիարք Հայրը հրամայած է որ Մայր-Եկեղեցոյ նորընծայ քահանաներուն մէջեւ բաժնուի նորոգ վարձանակ Տ. Արսէն քահանայ Տ. Յովսէփեանի ծուխերը որոնց թիւը 300ի կը բարձրանայ։ Հանդուցեալին ծուխերուն մէջ կը գտնուին նաեւ Թաշճեան Սարգիս, Գարամանեան Յարութիւն, Բէրէճանեան Պետրոս, Տիգրանեան Մուշեղ էֆէնտիներու պէս գիւրակեցիկ անձեր։

—Իսկիւտար, այրած ձեմարանէն որ Ս. Երուսաղէմի վանքին կը պատկանի. 150 կանգուն դեռեն վառուելու համարդրացի քանի մը Յոյներ տակէց առաջ դիշերով դպրոցին պատը փլցուցեր էին։

Ս. Երուսաղէմի Պատր. փոխանորդ՝ Տ. Գէորգ եպիսկոպոս Երէցեան՝ պաշտօնապէս Բազաքապետութեան դիմելով այս մասին հարկ եղած բացատրութիւնները տուեր ու եղած ոսնձգութեանց դէմ բողոքեր է։

—Երէկ, Ս. Հրեշտակապետաց տօնին առթիւ, Պալաթու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ մէջ պատարագ ու քարոզ խօսեցաւ Թաղին քարոզիչ Տ. Տաճատ Ծ. վ. Ոսկանեան։ Քարոզին ընթացքին էր Պօղոս առաքեալին՝ նոյն օրուան «Ճաշու» զրքէն սա խօսքը. «Ո՛չ իրրեւ անխմաստ, այլ խմաստուն»։ Բաղդատեց նախնեաց ու արդի եկեղեցասիրութիւնն ու դպրոցասիրութիւնը։ Առաջինները աւելի գերազանց դատեց որուն ապացոյց տուաւ հոյակապ եկեղեցիներն ու դպրոցները։

—Երէկ առտու, Դումդարուի Զարիոյ Մխայեալ Թաղից Աղքատասնեայ հիմնադիր ժողովը նիստ գումարեց իր խորհրդարանին մէջ, Ատենապետութեան Մելիքեան Մկրտիչ էֆէնտի։ Ժողովը Տնօրէն Խորհրդի չորս անդամներուն տեղ նորոգ ընտրութիւն կատարեց։

—Երէկ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն մէջ Պատ. փոխանորդ Տ. Դարբիկէ եպիս. ձեռնադրեցաւ Պոլսոյ Ազգային Հիւանդանոցի Հոգեբոյժ Բժշկապետ Տ. Գրիգոր Սարգիսեան։

—Տ. Վահրիճ վարդապետին Քղի ժամանելը Պատրիարքարան հեռագրուած ըլլալով այդ լուրը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ լրագրութեան։

Ըստ մեզ, աւելի կարեւորն այն է որ Տ. Վահրիճ վարդապետ, Վանէն մինչեւ Քղի երթալու համար՝ 40 լիրա ճանապարհածախս պահանջեր է Պատրիարքարանէն որ խոկոյն 30 լիրայի չէք մը ղրկուեր է։

Սակայն Բաղրեւանդեան Տ. Սահակ Ծ. Վարդապետի պէս վաստակաւոր եկեղեցական մը Պոլսէն մինչեւ Վան երթալու համար՝ իրը ճամբու ծախք, հազիւ 25 լիրա ընդուներ է։

ՀԱՅ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐԷՆ

Նախընթաց Եշ. օր Վարչ. Ժողովը նիստ գումարելով ինչ ինչ կարեւոր խնդիրներու վրայ խորհրդակցութիւն կատարեց։

—Նոյն օրը Կ. Պատրիարքի փոխանորդ Տ. Աւետիս Արքեպս. Արիսիսեան Բ. Դուռն Մեծ-Եպարքոսին եւ յետոյ Դատական գործոց Նախարարին ապարանքն երթալով՝ տեսակցութիւն մը ունեցաւ։ Նոյն օրը Գեր. Փոխանորդը Ելեւմտից ու Ոստիկանութեան Նախարարութեանց ալ այցելութիւն տուաւ։

—Պերութի Հայ-Հռոմէականներու Կաթողիկոսական փոխանորդ Գեր. Պետրոս վարդապետ Արէշեան նախընթաց օր մայրաքաղաքս եկաւ եւ իր թեմին վերաբերեալ ալ ինչ ինչ տեղեկութիւններ հաղորդեց Կաթողիկոսարանին։

Սոյն վարդապետը՝ լեզուագէտ, կենցաղագէտ եւ վկայեալ ուսուցչապետ ըլլալով, փափաքելի է որ ինքը մօտ օրէն Պատրիարքական-Կաթողիկոսական խորհրդականութեան պաշտօնին կոչուի։

Կրկնակ «ոչ» Սէյ-դուլ դէմ.—Ուրբ. դիշեր տխուր տեսարան մը պատահեցաւ Սկիւտարի Հայ վարժուհիի մը տանը մէջ։ Այդ վարժուհին եւ Բ. Լ. 1 ամ է վարժարանի մանկապարտէզին մէջ պաշտօնավարելէ ետքը, հիմակ ալ իր հաշուոյն մանկապարտէզ մը բացած էր նախորդ Մէջլուլեան վարժարանի շէնքին մէջ, Իճամեյէ։ Խեղճ կինը իր պարկեշտ ու աշխատասէր կեանքին հակառակ՝ առարկայ եղած էր իր ամուսնոյն նախանձին. այս նախանձը պարզապէս հիւանդութեան արդիւնք էր, վասն զի երիկը թոգախտաւոր ըլլալով ու օրերը համրաց՝ կը մտածէր թէ մի գուցէ իր մեռնելէն ետքը իր կինն ամուսնանայ ուրիշի հետ։ Այս մղձաւանջը այն աստիճանի հասած էր վերջին օրերս, որ Ուրբ. դիշեր, հիւանդ ամուսինը բէվոլվէր մը առնելով, նախ կնոջը վրայ պարպեց, յետոյ իր վրայ դարձնելով հրաձգէնը, իր բերանն մէջ հարուած մը պարպեց. ինք վայրկենապէս մեռաւ. կինը թեւէն վիրաւորուած է։ Վիրաւորեալ կինը, Երանուհի, Տիվիթեան հանգուցեալ Ռուբէն էֆի աղջիկն էր, 27 տարեկան. անձնասպան ամուսինը, Տիգրան, արհեստով ատաղձագործ էր, 38 տարեկանի մօտ։

Նախընթաց Շբ. 6 Նոյ. Թահիր պէյի տպարանէն լոյս տեսաւ «Հանրագիտակ»ի 73 րդ. թիւը Տնօրէն-Խմբագրութեամբ Արմէն էֆ. Լուսինեանի, ու շահեկան պարունակութեամբ։ Այս թիւը մեծ մասամբ նուիրուած է Մամուրեանի Յոբելեանին։

ՀԱՃԻ ՄՈՒՍԹԱՖԱՅԻ Դ. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շբ. օր Պոլսոյ Եղեռնագաս Ատեանին ասպնջական տեղի ունեցաւ Հաճի Մուսթաֆայի չորրորդ դատավարութիւնը։ Դատարանի անդամներէն Հաճի Հագը, Ճէմալ, Հաճի Ըէշատ, Շէվքեթ պէյերը նեկայ էին իսկ վերաքննիչ ատեանի ընդհ. դատախազ Ճէմալ պէյ անհանդստութեան պատճառաւ բացակայ գտնուելով՝ անոր կը փոխանորդէին վերաքննիչ Ատեանի ընդհ. դատախազի օգնական Բիլա պէյ եւ քարտուղար Բիֆթի պէյ։ Ամբաստանեալին փաստաբանն ու թարգմանը ներկայ էին։ Դատավարութիւնը ժամը ճիշդ 6 ին սկսաւ նախագահութեամբ Հիլմի պէյի։

Նախագահը առեանը բացուելուն պէս հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

«Վեհ. Սուլթանին հաստատած արդար օրէնքներուն մեզի շնորհած բոլոր իրաւունքներովը արդարութիւնը երեւան հանելու համար, ամէն միջոց ձեռք առնելով փութով քննութեանց ձեռնարկեցի։ Այս անգամ 4 նոր վկաներ ալ կանչուեցան ուրէվօլվէրին նկատմամբ մէկ քանի քննութիւններ կատարուեցան, որոնք հիմա իրենց կարգին պիտի կարդացուին։

Նախագահը հրամայեց ներս կանչել Մաքրիի նախկ Ահմէտ Թէվֆիզ էֆ. որուն օրինական հարցումներէն ետք, յայտարարեց թէ Պոլսեցի էր ու Սօղուքզէշմէ կը բնակէր եւ ասկէ առաջ էղինէի նախկ եղած, ոչ թէ Մաքրիի ինչպէս գրուած էր սխալմամբ։

ՆԱԽԱԳԱՀԸ (ամբաստանեալը ցոյց տալով).—Այս մարդը կը ճանչնա՞ս։

ԹԷՎՖԻԳ.—Դէպքին օրէն ի վեր կը ճանչնամ։

ՆԱԽ.—Այդ դէպքը ինչպէս ըլլալը խղճիդ համաձայն չիտակ զրուցելու ես։

—Մենք Տիլավէր պէյին հետ կառքով Պոլսէն՝ կամուրջին վրայ կղզիներու նաւամատոյցն եկանք, երբ տեսայ որ այս մարդը (հաճի Մուսթաֆան ցոյց տալով) հրաձգէն պարպեց Ճավիտ պէյի վրայ որ կառքէն իջնելով կամրջին սանդուխներէն կ'իջնէր։ մարդասպանին ձեռքը ճերմակ կոթով բէվոլվէր մը կար. բայց բէվոլվէրին ինչպէս գործին իյնալը չտեսայ։

Նախագահը հարցուց թէ մարդասպանին հրաձգէնը քանի՞ անգամ եւ ո՞րու վրայ պարպելը տեսած էր։

ԹԷՎՖԻԳ.—Երեք անգամ պարպեց եւ երեք հարուածն ալ Ճավիտ պէյի վրայ։ Նոյն իսկ երրորդ հարուածէն ետք՝ Ճավիտ պէյ գահնալ ուզեց, բայց չկրցաւ։

ՆԱԽ.ը (թարգմանին միջոցաւ).—Ինչ ըսելիք ունի ասոր։

ՀԱՃԻ ՄՈՒՍ.—Ես ճամբաս կ'երթայի. ես ո՛չ բէվոլվէր պարպեցի եւ ո՛չ ալ ասոնկ բանէ տեղեկութիւն ունիմ։

Ներս կանչուեցաւ վկայ ծովային փոխհաղարապետ Մուսթաֆա էֆ. օրինական հարցումները ուղղելով յայտարարեց թէ 48 տարեկան էր, Սիւրմէնէ ծնած եւ Սուլթանիէ չոգենաւուն մէջ սպայ, բայց կամրջին տակ հաւաքելուն առժամեայ պաշտօնեան էր։

ՆԱԽ.— Այս մարդը (ամբաստանեալը ցոյց տալով) կը ճանչնա՞ս եւ ո՞ր ատենէն ի վեր։

ՎԿԱՆ.—Դէպքին օրէն ի վեր կը ճանչնամ։

ՆԱԽ.—Ձեր խղճին համաձայն զիտցածնիդ ըսէք։

ՎԿԱՆ.—Դէպքին օրը սենեակիս մէջ զրամարկղին դիմաց անցած նստած էի երբ հրաձգէնի չորս պայթիւն լսեցի ու պատուհանէն դուրս նայելով կամրջին վանդակոցներուն ու լապտերին կողմը ժողովուրդը խուճապի մէջ էր։ ամէն ոք խոյս կուտար։ Տեսայ որ մարդուն մէկը ձեռքը հրաձգէն մը բռնած վազելով կը փախչէր։ խակոյն զինուորական պարտականութեանս համաձայն՝ ոստիկաններու, ոստիկան զինուորներուն բռնեցէք ըսի։ Անոնք մարդասպանին վրայ գացին։ Այդ միջոցին զինուորական մը վրայ հասաւ մարդասպանին թուրովը զարնելու եղաւ, բայց ըսի որ չզարնէ, բայց անիկա արդէն իսկ սուրը հանած ըլալով՝ թեթեւապէս վիրաւորեց մարդասպանը։

ՆԱԽ.— Մարդասպանին ո՞րու հետ կռուիլը տեսար։

ՎԿԱՆ.— Զտեսայ։ Երբ մարդասպանը կը փախչէր, ըսի որ ձերբակալեն զայն ու ձեռքէն առնեն իր հրաձգէնը։

ՆԱԽ.— Ուլլէորլէրին իյնալը տեսա՞ր։

ՎԿԱՆ.— Մարդասպանը կը փախչէր մէկը քսան քայլ հեռաւորութեամբ ետեւէն ընկած էր. ոտքը սահեցաւ, գլորեցաւ գետին ընկաւ, եւ չքաշ մը եկաւ ձերբակալեց։

ՆԱԽ.— Հրաձէնը գետնէն ով առաւ, զինուորականն էր թէ քաղաքային զգեստ հագած, եւ ո՞վ ընկաւ գետին։

ՎԿԱՆ.— Ո՞վ առնելը չտեսայ. գետին ընկողն քաղաքային վերարկու հագած մէկն էր։

ՆԱԽ.— Մարդասպանը ձերբակալուած ատեն ճիգ կ'ընէ՞ր փախչելու, իր դէմքին վրայ վախու արտայայտութիւն կա՞ր։

ՎԿԱՆ.— Ինքզինքն ազատելու կ'աշխատէր, բայց դէմքին վրայ վախու նշան չկրցի տեսնել խուճապին պատճառաւ։

ՆԱԽ.— Հաճի մուսթաֆա այս վկայութեանց համար ի՞նչ առարկութիւն ունի։

ՀԱՃԻ ՄՈՒՍ.— Այս վկային յիշած երեք մարդիկներուն մէջ փախչողը ես չեմ. զէնք պարպողներուն մէջ ալ չեմ գտնուիր, բայց ձերբակալողն ու վիրաւորողն ես եմ։

ՆԱԽ.ը (վկային). — Հրաձէնը տեսա՞ր, կը ճանչնա՞ս։

ՎԿԱՆ.— Ո՛չ, չեմ յիշեր, որովհետեւ լինկած էր։

Գ. վկայ Մէհմէտ պէյ բացակայ ըլլալով՝ ներս կանչուեցաւ վկայ Արթին, որուն օրինական հարցումները ուղղուելով՝ յայտարարեց թէ Դասը գիւղցի էր, 28 տարեկան եւ կամուրջին վրայ սափրիչի խանութ մը ունէր։

ՆԱԽ. (Ամբաստանեալը ցոյց տալով).— Այս մարդը կը ճանչնա՞ս։

ՎԿԱՆ.—Ո՛չ։

ՆԱԽ.—Կամուրջին վրայ հրաձէն պարպուած ատեն չի լսեցի՞ր ու այս մարդը չտեսա՞ր։

ՎԿԱՆ.—Լսեցի, սակայն զրաղած ըլլալուս մարդասպանը չտեսայ։ Երեք անգամ հրաձէն պարպուեցաւ։ Խանութին պատուհանէն տեսայ որ զուրսը բազմութիւն մը կար. ամէն մարդ կը վազէր։ Նուսուհի պէյը ձեռքը բէվոլվէր մը բռնած մէկուն հետ կը կռուէր։

ՆԱԽ.—Հրաձէնին գետին իյնալը չտեսա՞ր։

ՎԿԱՆ.—Ո՛չ.

Վկաներու ունկնդրութիւնը լմնցած ըլլալով նախագահին հրամանին վրայ դատարանին քարտուղարը մարդասպանին զէնքին վրայ եկած երկու տեղեկագրեր կարդաց, որոնց համաձայն, մարդասպանին գործածած զէնքը Պոլսոյ եւ Դալաթիոյ զինավաճառներուն ցոյց տրուելով՝ յայտարարած են թէ զէնքին վրայ թիւ չգտնուելուն, անկարելի է հաստատել թէ ո՞ր խանութէն առնուած է։ Զինավաճառներէն ոմանք ալ ըսեր են թէ մարդասպանին զէնքը կնոջ տեսակը չըլլալով բուն իսկ «Դարասաղ» բէվոլվէր է, բայց հին ըլլալուն զայն յղկեր են քանի մը անգամ։ Այդ զէնքը չատոնց գնուած ըլլալով հաւանական չէ որ Պոլսոյ մէջ գնուած ըլլայ, այլ դաւառին մէջ։

Նախագահը հրամայեց Բ. տեղակապիրը կարդալ, որ թուղթերուն մէջ չգտնուելով, ներս կանչուեցաւ քոմիսէր Շէմսի էֆէն որուն հրամայուած էր բէվոլվէրի մասին քննութիւն մը կատարել։ Պէղէսթէնէն մէջ։

Շէմսի էֆ. յայտարարեց թէ հարկ եղած տեղերը ցոյց տուած էր Պէղէսթէնի մէջ. բան մը չկրցան թէ 2 ու կէս տարի առաջ այդ տեսակ զէնքեր կը գտնուէին, բայց հիմա ոչ։

ՆԱԽ. — Հաճի Մուսթաֆա Արնաւուտ է եւ Արնաւուտներու քովը կը գտնուի այդ տեսակ բէվոլվէր։ Կամուրջին վրայ իրմէ ուրիշ Արնաւուտ չձերբակալուեցաւ։ Շիտակը թող զրուցէ։

ՀԱՃԻ ՄՈՒՍ. — Այս հրաձէնին նման ամէն տեղ կը գտնուի, գործարանը մէկ հատ չչիներ մէկ տեսակէն։ Սելանիկի մէջ վրան խուզարկելով միայն ծխախոտ գտան։

ՆԱԽ. — Ամբաստանեալը յայտարարած է թէ իր հաշիւը չարաթը անգամ մը կը տեսնէ եղեր պանդոկապետին հետ, մինչդեռ կատարուած պաշտօնական քննութենէն երեւան եկաւ թէ իր ըսածը ճշմարիտ չէ։

ՀԱՃԻ ՄՈՒՍ.— Հաշիւ չէի ըներ. չարաթը, տասն օրը անգամ մը դրամ կը վճարէի։

ՆԱԽ. — Ինչո՞ւ հատոր պետական պաշտօնատուններ բաց եղած օրերը հաշիւը կը մաքրէ եղեր. նպատակ մը կար ասոր մէջ։

ՀԱՃԻ ՄՈՒՍ. — Օր չէի հաշուեր. միտքս դալուն պէս դրամ կը վճարէի։

Նախագահը նկատելով որ վկայ Մէհմէտ պէյի զրկուած կոչնագիրը իրեն չէ հաղորդուած, որոշեց նորէն կոչնագիր ղրկել նոյն վկային, որպէս զի արդարութիւնը երեւան ելլէ, Օրնքին ընձեռած ամէն միջոցներն՝ի գործ դնելով։ Դասը 15 օր յետաձգուեցաւ։

Հաճի Մուսթաֆան հսկողութեամբ բանտ առաջնորդուեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուլայի Բ. ատիճան տրուեցաւ Պատ. Խորհրդի քաղաքային բաժնի օգնական էլիֆի պէյի, եւ Պրուսայի կուսակալութեան արձանագրութեանց դիւանի անօրէն Հաճի Ալի Սամի պէյի։

Գ. Կարդի Օսմանիէ պատուանշան՝ քաղաքային արձանագրութեանց անօրէնի օգնական Նուրի պէյի։

Գ. կարգի Մէճիտիէ Արքունի փամփշտարանի գործարանապետ գնդապետ Ճոն պէյի եւ Տարտանելի ամրութեանց բժիշկ Մուսթաֆա Նաիլ պէյի եւ Անթաքիայի Օսմ. Պանքայի անօրէնին։

ՈՒՐԲԱԹ օր Մէլամլրքի արարողութենէն ետք՝ Ռումանական նախորդ դեսպան Պ. Ճուվարա պատիւ ունեցաւ ոչպաշտօնապէս Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու եւ իր կոչնագրերը մատոյց։

—Նոյնպէս Պուլկարական զործակատար Պ. Կէօճի եւ Պուլկարիոյ առեւտրական նախարար Պ. Նաչէվիչ պատիւ ունեցան Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։

—Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ այս առթիւ Իմթիազի ոսկի եւ արծաթ չքաղրամները շնորհել Ռումանական նախորդ դեսպան Պ. Ճուվարայի։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ՖՐԱՆՍ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ.—Վիեննայի լրագիրներուն դրածին նայելով, Միջերկրականի Ֆրանս. նաւատորմիղին հրամանատար դեր-ծովակալ Ֆուռնիէ Ֆրանսական Դիոյտ պահականաւով մայրաքաղաքս պիտի դայ։

—Եաֆայէն Նոյ. 17 թուականով կը հեռագրեն թէ Միջերկրականի Ֆրանս. նաւատորմիղը, հրամանատարութեամբ դեր-ծովակալ Ֆուռնիէի, Նոյ. 19ին Եաֆայէն մեկնելով 23ին Իզմիր պիտի հասնի։

ՀԻՐՇԻ ԽՆԴԻՐԸ. — Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդական Միլիթիտի էֆ. Բարիզ մեկնեցաւ, պաշտօն ստացած ըլլալով Կայս. Կառավարութեան Պառոն Հիրշի վրայ ուսնեցած պահանջքը կարգադրելու։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Այս ընկերութեան գործերը հետզհետէ այնպիսի ուղղութեան կը հետեւին որոնք ապագային համար խոստմնալից կ'երեւան։

Պետական խորհուրդը ո՛չ միայն Բաղդատկտութեան պաշտօնապէս ծանուցած է թէ մայրաքաղաքիս Թրամուէյի ընկերութեան մենաշնորհն օտար դրամատէրերու խմբակի մը կողմէ գնելու առաջարկը մերժած է, այլ եւ կ'արգարացնէ Բաղդատկտութեան Թրամուէյի Ընկերութեան ըրած յանդիմանքները իրեն տրուած որոշեալ պայմանաժամին միջոցին բարեփոխութիւններ մտցուցած չըլլալուն Ընկերութեան մէջ։

Բաղդատկտութեան եւ Թրամուէյի Ընկերութեան միջեւ եղած բանակցութիւնը, որ Պետ. Խորհրդին յանձնուած է, կը յայտնէ թէ Ընկերութեան վարչական խորհուրդը պատրաստ է վերակազմել երթեւեկութեան խնդիրը եւ նոր դիծեր չմտնել, ինչպէս որ արդէն որոշուած էր ընկերութեան անցեալ տարուան ընդհ. ժողովին մէջ։

Գալով ընկերութեան պայմանաժամին երկարելուն մասին, Պետ. Խորհուրդը յայտարարեց. Կայս. կառավարութիւնը Ընկերութեան նկատմամբ ամենալաւ տրամադրութիւններով տոգորուած է, նկատի առնելով Երկրին շահը որ կը պահանջէ օտար ձեռնարկուներու ձեռք չթողուլ այդ ընկերութեան մենաշնորհը։

Վերջապէս Պետ. Խորհուրդը որոշեց որ նոր պայմանագիրը կնքուելու ու պայմանաժամի տեւողութեան երկարելուն առթիւ, տեղի ունենալիք բանակցութիւնները ուղղակի Ընկերութեան ու Հանրագուտ Շինութեանց Նախարարութեան միջեւ կատարուին։

Այսպէս, կը դրէ «Մենիթէօռ», Ջուրը կ'իյնան բոլոր այն զրոյցները որոնց համաձայն ընկերութեան մենաշնորհը եռ պիտի տրուէր։ Թերեւս այս պատճառաւ է որ ընկերութեան արժէթղթերը յանկարծ 2 ոսկիի բարձրացում մը կրեցին, ինչ որ նշանակելի է այնքան վարկը՝ խախտած Ընկերութեան մը համար։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Օսմ. Պանքային անօրէն Սըր Հոմիլդին Լանկ եւ դեր-անօրէն Բանֆիրի պէյ Ուրբ. օր Կայս. Պալատ երթալով տեսակցութիւն մը ունեցան Ս. քարտուղար Թահսին պէյի հետ։

ՍԵՐՊԻՆԱԿԱՆ դեսպան Պ. Նովաքովիչ Շբ. օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ցուռնաց Պատրիարքին հետ։ Թիչ յետոյ Կայս. Պալատ երթալով տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ս. քարտուղար Թահսին պէյի հետ։

ՊԵԼԿՐԱՏԻ հելլենական դեսպան Պ Արկիրոպուլօ, որ մէկ քանի օրէ ի վեր Մայրաքաղաքս կը գտնուէր, Ուրբ. իրիկուն կառախումբով իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

Ռիժիի Հոկտ. ամսուան հասոյթն եղած է 168,000 օսմ. ոսկի։

ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ ԶՕՐԵՐ.— Դ. Զօրաբանակին (Երզնկա) մէջ ծառայող այն զինուորները որոնք իրենց զին. ծառայութեան շրջանն աւարտած են, մէկ քանի օրէ ի վեր սկսած են արձակուիլ եւ իրենց հայրենիքը ղրկուիլ։

ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ հանգուցեալ արարողապետ Միւնիր բաշայի կնոջ 3711 դրչ. ամսաթոշակ մը կապուեցաւ։

Բ. ԴՈՒՌԸ հրամայեց դրոշմաթղթի տուրքին չենթարկել անասնաբուժական քննութեանց միջոցին անասնաբուժերու տուած վկայագրերը։

ԷՏԻՐՆԷԷՆ կը հաղորդեն թէ Բ. զօրաբանակին (Էտիրնէ) Ընդհ. հրամանատար Արիֆ բաշա քաղքին պուլկարական ուսումնական վարժարաններն այցելեր է։

ՁԵՂԾ ՊԱՇՏՕՆԵԱՑ. — Կայս. Իրատէ մը կը հրամայէ դատաստանի ենթարկել Բէյմախի փոխ-կառավարիչ ճէմալ պէյը, որ ասկէ առաջ Էրզրումի Սպեր գաւառակին փոխ-կառավարիչ եղած ատեն ինչ ինչ ապօրէն արարքներ գործած էր։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 18 Նոյ.

Ֆրանսական Ռանթ		110 35
Օսմ. Ռէժի	»	300 —
Օսմ. Ֆոնս. սէրի Դ.	Ֆր.	22 30
Բուռվէլի երկաթուղի	Ֆր.	119 —
Իտալական Ռանթ	»	94 45
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	563 —
Սպանիական Արտաքին	»	66 12
Թրանսվալ		72 50

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ. — Նոյ 13 թուականով Լօրէնսօ Մարքիզէն «Թայմզ»ի կը հաղորդեն թէ Լէյտսմիթ հասած դասալիքի մը պատմածին նայելով Անգլ. զօրագունդերը քաղաքէն մեկնիլ կը փափագին։

—Ժուպէռ զօրավարին մահուան լուրը մինչեւ հիմա պաշտօնապէս չէ հերքուած, բայց Լօրէնսօ-Մարքիզէն Նոյ. 10 թուականով ստացուած լուրեր կ'ըսեն թէ Զօր. Ժուպէռ թեթեւ անհանդստութիւն մը ունեցեր է, բայց հիմա իր առողջական վիճակը լաւ է։

ԷՍԴԵՌՈՒԻՐԹ. — Պոէրները Էսդքուրդի արեւելեան կողմէն 4 մղոն անդին Կօրսմտալը դրաւեցին։

ԲՐԻԹՈՐԻԱ. — Անգլ. զօրագունդերը երկի Պոէր Ջոկատի մը վրայ յարձակեցան Լէյտսմիթէն հարաւակողմը եւ տիսլեցին զանոնք այդ քաղքին մօտակայ մէկ ըլլուրը ապաստանել։

ԼԻԶՊՈՆ.—Բարթուկալի կառավարութիւնը Լորէնսօ-Մարքէզի սահմանագլուխը կ'ամրացնէ։

ԳԱՀԻՐԷ.—Քիչնըր բաշա Խարթում հասաւ։ Կը հեռագրէ թէ կացութիւնն անփոփոխ է։ Սուսանցի ցեղապետը տակաւին Էլ-Տիւէմ կը գտնուի։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ 19 Նոյ.—Պոէրները փորձեցին Լէյտքուրդը դրաւել, բայց Անգլիացիներուն զօրեղ ընդդիմութեան առջեւ, ետսպուեցան տեղի տալ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Պարսելոնայի մէջ կացութիւնը ծանրացած է։ Կարլոս Ե. Ֆրանսական զրահաւորը նաւահանդիստ հասաւ։ Կառավարութիւնը ոմթուն հասատատութեանց փակումը եւ նոր բանտերու բարեզբաղումը հրամայեց։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱՐՄՏԻՒ.— Յորեն.—Շաբթուս հասաւ եւ ծախուեցաւ կակուղ տեսակէն, Վառնա 4000. Պալչըք 2000, խառն Անատոլ 7,000։ Կարծը ցորեն եկած եւ ծախուածները 2,000 քիլ են. օրան ի՛արժէ 38-40 փր.։ Մարսիլիայի մէջ Պէրտանաքա կ'արժէ 21։ Ալէքսանդրիոյ՝22, Նիքոլաէֆի՝22Մարիանօրլի 23—Հաճար.—Վաճառում չկայ, Իզմիրի մէջ ալ գործ չկայ։— Եգիպտացորեն.—Հրապարակը հանդարտ. վաճառուր չկայ. Զմիւռնիոյ մէջ 45 փարայ։—Վարսակ. — Վաճառում չկայ. Զմիւռնիոյ մէջ քիչ մը գործ կայ 26 փր.էն։ Մարսիլիայի Գարամանի, Ռոտոսթոյի մէջ 16,25 փր.։ Դարի—Վաճառում Օտեսայի եւ Մէրսինի

տեսակին վրայ 16,000 քիլէ, 13-13¾ եւ 13¾-14 ղրչ.էն։ Զմիւռնիոյ մէջ հրապարակը հանդարտ է։ Կորեակ. —Վաճառում չկայ։ Բաշը 47—48 փարայէն վաճառում Իզմիրի մէջ։ — Թռչնակեր. — Վաճառում չկայ։ Կը կարծուի թէ հունձքը 12,000 պարկէ աւելի պիտի չըլլայ։ Մարսիլիոյ Ռոտոսթոյի տեսակը կ'արժէ 25. Զմիւռնիոյ մէջ 45 փր.։ Կտաւատ.—Վաճառում չկայ։ Խնդրանք կայ։ Կանեփ.—Վաճառում չկայ, Զմիւռնիոյ մէջ գործ չըլլար։ Բաշը կ'արժէ 30-33 փր.։ Մեկոն.—Վաճառում չկայ, քաշը 60 փր։ Զմիւռնիայ քիչ մը գործ եղաւ 70-71 փր. տեւը։—Շուղմա.—Ծախուեցաւ 500 պարկ արտասահմանի համար օխան 85 փրի, 95-95½ փարայի այստեղի համար։ Գարամանի տեսակին վրայ 96-96½ փարա. 100-103 էքսթրա ճերմակը։ Մարսիլիոյ մէջ Սուրեւլեան սպիտակը կ'արժէ 15, — Անիսօն. — Վաճառում չկայ։ Անատօլիի տեսակը կ'արժէ 3-3,25։ Միտիլլի՝ 3։—3,62,5։ Բիոսինը՝ 4,50էն 4,62,5։ — Լուբիա.—Վաճառում 300 պարկ Սեւ Մոլի 92—93 փր.էն։ Հրապարակը հանդարտ է։ Սիսեռ.—Վաճառում չկայ։ Զմիւռնիոյ մէջ հինին վրայ գործ եղաւ քաշը 75-100 փր.էն։ Բակլա. —Վաճառում չկայ, Եւրոպայէն լաւ խնդրանք կայ։ Զմիւռնիոյ մէջ հրապարակը աւելի ոգեւոր է 33 փր.։

Այիւր.-Հասաւ եւ ծախուեցաւ, Օտէսան 800, Պրաիլա 3,000, Մարսիլիա 3,000, Բ. տեսակ Վառնա՝ 500 պարկ։ Օամ. լիրան 100 ղրչ.էն Օտէսայինը կ'արժէ պարկը՝ 97-103 Մարսիլիա 64-73։ —Կորկոտ տեղական 95-97էն։

ԳԱՂԹԱԲԵՐԲ. — Շաքար. — Հասաւ Թրիէսթէ 4,000, Ռուսական 1,050, եւ 100 պարկ կեղծ, Թրիէսթէ խանթարը 86-88 ղրուշի ծախուեցաւ։

Խանուռ. — Հասաւ եւ ծախուեցաւ 2,300 պարկ։ — Բրինճ. — Հասաւ Ռանկունի տեսակ 300 պարկ Եգիպտական եւ Ճարոնական ամէնեւին չեկաւ, Ռիզոն 800 պարկ։ Ծախուեցաւ 800 պարկ Ռանկուն, 300 պարկ Ռիզոն։ Սիպերիական կարագ.— Բաշը 12 ղրչ.էն Թայղանի մէջ քիչ մը գործ եղաւ։— Մոմ.-Ժամանում չկայ, անկարեւոր գործառնութիւն։— Քարիւղ Թրանսիթով եկած եւ ծախուածները մնաց 28 ղրչ.։

ՄԵՏԱՂ.— Երկաթ.— Այս շաբթուան ժամանումը եւ վաճառումն անկարեւոր էր։ Հրապարակը հանդարտ է։ Կլասկօի մէջ Վարրանդ 72,5½։—Պողպատ.— Ժամանում եւ վաճառում անունչ։— Անագ. — Ժամանում չկայ, 1,060 ղրչի քանի մը վաճառումներ եղան։—Թիթեղ. — Ժամանում եւ վաճառում անունչ։— Պղինձ.— Անկարեւոր գործառնութիւն։ — Զինկօ. — Ժամանում եւ վաճառում 20 տակաս։

ԱԼԻՒՈՂ. — Ժամանում եւ վաճառում եղաւ, 15 տակաս Թէրլիձինաքօ, 78 տակաս սումանական, 14 տկր. Սերսի։

ՀԱՆԲԱԾՈՒԽ. —Բարաֆիի վրայ գործ չկայ եւ ուրիշ տեսակներուն ալ անունը չան է։

(Առեւտր. Սենեկի լրագիր, 18 Նոյ. 99)

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱԳԱԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Համալ-բաշա Խան

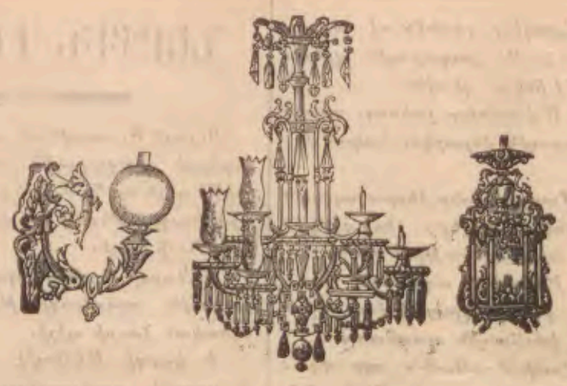

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Լ. ԱՄՊԱՐԱԳՈՐԾ

Բերա, Բասաժ տ'Էւռոպ, թիւ 15

Վաճառատանս մէջ շատ դիւրամատչելի գիներով կը գտնուին ու կը ծախուին եղած ապսպրանքներու համաձայն, լուսաւորութեան կաղի այլ եւ այլ ջահեր, լամպարներ, մոմակալներ, ճրագարաններ, սրմալամպեր։ Սանք ի հարկին, հարսնիքի ու երեկոյթի համար, վարձու ալ կրնան տրուիլը

Բնակարաններու, վաճառատուներու մէջ լուսաւորութեան կաղի լամպարներու զետեղման համար գործատանս կողմէ կը ղրկուին վարպետ գործաւորներ։

Ամէն տեսակ ոսկեզօծումներ, արծաթազօծումներ, պղնձազօծումներ մեծ լմնամքով կը կատարուին մեզմէն նոր ղրութեանց համաձայն

Խիստ զոհաբերիչ պայմաններով Նորոգութիւններ ալ կը կատարուին.

ԷՔԻԹԱՊԼ

„ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ"

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՈՐ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ 339 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԲ.

1898ին «Էքիթապլ» իր ապահովագրեալներուն բաժնած է աւելի քան 15½ միլիոն ֆր. շահաբաժին, [այսինքն նոյն տարւոյ մէջ Ֆրանսական ՄԻԱՑԵԱԼ 17 ընկերութիւններու բաժնած շահերու համադումարին ԳՐԵԹԷ ԿՐԿԻՆԸ։]

Աշխարհի մէջ գտնուող ո՛չ մէկ ընկերութիւն

ԷՔԻԹԱՊԼԻ չափ գործառնութիւն ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼԻ չափ պահեստի դրամագլուխ ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼԻ չափ շահաբաժին կը վճարէ.

Հետեւաբար

Ոչ մէկ ընկերութիւն

Կրնայ աւելի ԱԺԱՆ և աւելի ՇԱՀԱՒԷՏ ընծայել կեանքի ապահովագրութիւնն որքան ԷՔԻԹԱՊԼ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար

ԳԱՍՊԱՐԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, Պանճէ-Դափու, Անանիատի Խան թիւ 20, 21 եւ 22

ընկերութեան դրամատուներ

Լոնտոն, ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆԿԱ

Բարիզ, ԳՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

1899 Հոկտ. 27էն սկսեալ մինչեւ յետոյ անորոշութիւն

Եւրոպական եզերքեն կամուրջ

1 30 Ենմ. մէզպ. պէյօք. քրմպ. թրպ. ենք. մրկ. պիտի հաղորդակ. 43
1 30 Պօյճ. Ր. հիս. պէպ. արն. գրչ. օրթ. պշկ. 38
2 15 Մրկ. Ր. հիս. պէպ. արն. գրչ. օրթ. պշկ. 37
2 — Պէյդ. փշպհ. ենք. գանը. պօյճ. Ա. հիս. գանալը պէպ. վնք. չէնկ. պէյլ գուզկ. 44
2 15 Ենմ. մէզպ. պէյօք. թրպ ենք. սթէն. պօյճ. պշք. 46
2 30 Ր. Գալ. Ա. Գալ. Ենիմ. մէզբպ. Պէյօք. թարպ. պէյդզ բշպհ. չպք. գնը Ա. Հիս. գնա. պշկ. 39
3 — Պօյճ. Ր. հիս. պէպ. արն. գրչ. օրթ. պշկ. 20
3 15 Ենմ. մէզպ. պէյօք. թրպ. ենք. սթէն. մրկ. Ր. հիս. պէպ. պիտի հաղորդակցի 45
4 10 պէպ. արնվ. գրչ. օրթ. պշկ. 43
4 15 Ենիմ. մէզպ. պէյօք թրպ. ենիք. սթն. պօյճ. պշկ. 40
5 — Պօյճ. Ր. հիս. պէպ. արն. գրչ. օրթ. պշկ. 37
5 30 Ենմ. մէզպ. պէյօք. թրպ. ենք. Մրկ. Ր. հիս. պէպ. արն. գրչ. օրթ. պշկ. 46
6 45 Պէյդ. ենք. գանը մրկ Ր.Ա.հիս. գանալը պէպ արն. չէնկ. պէյլ օրթ. գուզկ. սկիւտ. 20
6 45 Ր. Ա. գվզ. ենմ. մէզպ. պէյօք. թրպ. ենք. սթէն. մրկ. Ր. հիս. պէպ արն. գրչ. օրթ. պշկ. 21
8 15 Ր. Ա. գալ. ենմ. մէզպ պէյօք. թրպ. պէյդ. բշպհ. չպք. գանը. Ա. հիս. գանալը վանիք. չէնկ. պէյլ գուզկ. սկիւտ. 39
9 — Ենմ. մէզպ. պէյօք. թրպ. ենիք. սթէն. պօյճ. Ր. հիս. պէպ. արն. գրչ օրթ. պշկ 18
10 — Ենմ. մէզպ. պէյօք. թրպ. ենիք. մրկ. Ր. հիս. պշկ. 38
10 35 Մրկ. պէպ արն. օրթ. 43
11 — Ենմ. մէզպ. պէյօք. թրպ. ենիք. պօյճ. Ր. հիս. պէպ արն. պշկ. 45

Ասիական եզերքեն կամուրջ

1 30 Ա. հիս. գնալ. վանիք. չնկ. պէյլ. գվզ. պշկ. 18
2 — Պէյդ. բշպհ. ենիք. գանը. պօյճ. Ա. հիս. գնալ. պէպ. վանիք. չնկ. պէյլ գուզկ 44
2 30 Ա. Ր. գվզ. Ենմ. մզպ. պէյօք.թրպ. Պէյդ. փշպհ. չպզլ գանը Ա. հիս. գնա պշկ. 39
3 45 Ա. հիս գնալ. վանք. չնկ. պէյլ. գվզ. պշկ. 33
4 23 պէյօք. թրպ. Պէյդ. փշպհ. չպզլ գնը. Ա. հիս. գնա. 38
5 15 Ա. հիս. գնալ. վանիք. չնկ. պէյլ. գվզ. պշկ. 44
645 Պէյդ . ենիք. գանը. պօյճ. Ր. Ա. հիս.գնա. պէպ. արնվ. չնկ. պէյլ. օրթ. գվզ. սկիւտ. 20
8 15 Ա. Ր. գվզ.Ենմ.մզպ. պէյօք.թրպ Պէյդ. փշպհ. չպզլ գանը. Ա.գ. հիս. գնալ. վանիք. չնկ. պէյլ գուզկ. սկիւտ. 39
10 10 Ա. հիսարէն ուղղակի կամուրջ. 44
10 30 Պէյդ. ենիք. գանը. Ա. հիս. գանա. չնկ. պէյլ. գուզկ. սկիւտ. 37
11 10 Վանիդիւզէն ուղղակի կամուրջ. 33

Կամուրջեն եւրոպական եզերք

2 30 պէշկ. օրթ. գրչչ. արնվ. պէպ. Ր. հիս. մրկ. ենիք. թրպ. պէյօք. մզրպ. ենիմ 40
3 30 Ուղղակի Պէպէք 43
3 35 պէշ. օրթ. գրչ. արնվ. պէպ. Ր. հիս. պօյճ. 37
4 — Պէշկ. պօյճ. սթէն. ենիք. թրպ. պէյքա. մզրպ. ենիմ. 46
3 40 պշկ. Սկիւտ. գվզն. օրթ. պէյլ. չնկ. արնվ. գնալ. Ա. Ր. Հիս. գնչճ. պօյճ. ենիք. փշպ. պէյդ. թրպ. պէյքա. մզր. ենիմ. Ր. Ա. գվզ. 21
6 — պշկ. օրթ. գրչչ. արն. պէպ. Ր. հիս. մրկ. ենիք. թրպ. պէյք. մզրպ. ենիմ. Ա. գվզ. 39
7 — պշկ. գվզ պէյլ. չնկ. արնվ. գնա. Ր. Հիս. պօյճ. գնլ. ենք. պէյդ. թրպ. պէյք. մզվզ. ենմ. 18
8 30 Պշկ. օրթ. արնվ. պէպ. Ր. հիս. մրկ. ենիք. թրպ. պէյքա. մզր. ենիմ 38
9 35 Պէպ. Ր. հիս պօյճ. ենիք. թրպ. պէօյք. մզպ. ենմ. 45
9 45 Պշկ. օրթ. գրչչ. արնվ պէպ. Ր. հիս. մրկ 43
10 15 Մրկ. ենիք թրպ. պէօյքա. մզր. ենիմ. Ր. Ա. գավզ. 46
10 20 Պշկ. գնալ. Ա. հիս. գանլ. չպզլ. փաչպհ. պէյդզ. թրպ. Պէօյք. մզր. 40
10 40 Պշկ. օրթ. գրչչ արնվ. պէպ. գնալ. Ա. Ր. հիս. մրկ. գանլ. ենիք. փշպհ. պէյդ. 21
11 — Պէպ. Ր. հիս. պօյճ. սթէն. ենիք. թրպ. քրմպ. պէօյք. մզր. ենիմ. Ր. Ա. գվզ. 39
11 15 Պշկ. օրթ. գրչչ. արնվ. պէպ. Ր. հիս. մրկ. ենիք. 18
11 45 ենիք. թրպ. պէօյք. մէզպ. ենմ. 43
12 — Պշկ. օրթ. գրչչ. արնվ. պէպ. 33
12 — Պէպ. Ր. հիս. պօյճ. ենիք. 37

Կամուրջեն ասիական եզերք

3 — Պշկ. պէյլ. չնկ. Ա. հիս. գանը չպք. բշպ. պէյդ. թրպ. պէօյք. 38
3 40 Պշ.Սկիւտ.գվզն.օրթ. պէյլ. չնկ. արնվ. գնա. ա. ր. հիս. պօյճ. գանլ. ենիք. փշպ. պէյդ. թրպ. պէօյք. մզպ. ենիմ. Ր. Ա. գվզ 20
4 35 Ուղղակի պէյլ. Ա. հիսար 44
5 — Պշկ. գվզ. պէյլ չնկ. վանիք. գնալը Ա. հիս. գանը չպզը. փշպ. պէյդզ 21
7 — Պշկ. գվզն. պէյլ. չնկ. արնվ. գնալ Ր. հիս. պօյճ. գանլ. ենիք. պէյդ. թրպ. պէօյք. մզպ. ենիմ. 18
8 45 Պշք. գվզ. պէյլ չնկ. վանք. գնալ. Ա. հիս. գնը չպք. փշպհ. պէյդ. 37
9 25 Սկիւտ. գվզն. պէյլ. չնկ. վանիք. գնալ. Ա. հիս. 44
10 20 Պշկ. գնալ. Ա. հիս. գանլ. չպզլ. փշպհ. պէյդզ թրպ. պէօյք. մզպ. 4
10 25 Պշկ. գվզն. պէյլ. չնկ. վանիք. 3
10 40 Պշկ. օրթ. գրչչ. արնվ. պէպ. գնալ. Ա. Ր. հիս. մրկ. գանլ. ենիք. փշպհ. պէյդզ. 21
11 10 Պշկ. պէյլ չնկ. վանիք. Ա. հիս. փշպհ պէյդզ. 44
11 40 գնա. Ա. հիս. գանը չպզ. փշպհ. պէյդզ. պէօյք. 38
11 55 Պշկ. գվզն. պէյլ չնկ. վանիք. 20

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (36)

ԹԻԷՌ ՍԱՆ

ՍԵԻ ԱԴԱՄԱՆԴԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Բ

ԳԼԱՌԱ

—Ինչո՞ւ համար ինձի հետ չամուսնանայ։

Տիտիէ նոյն միջոցին Շընէյ վերադարձած էր։ Խաղի մէջ մեծամեծ կորուստներ ունեցած ըլլալով՝ կը ջանար փոխ առած գրամները վճարելու համար խնայողութիւն ընել, որովհետեւ այլ մօրեղբօրմէն գրամ պահանջելու երես չէր մնացած իր քով։

Գլէռ՝ Տիտիէի այս կացութիւնը դուշակեց եւ իր բորբոքուն երեւակայութեամբը անմիջապէս հասկցաւ թէ ակն. Դաթբրէ՝ իր եղբօրաղջիկը անոր հետ ամուսնացնել կ'ուզէր։ «Բայց ես այդ ծրագրին արգելք պիտի ըլլամ» կ'ըսէր ինքնիրեն Գլէռ։ Սակայն ինչպէս ենք, պարզ սենեկապանուհի մը, պիտի կրնար կուսիլ այդ զեղեցիկ աղջկան հետ որ օր մը Դաթբրէներու հարստութիւնը ժառանգելու կոչուած էր։

«Պէտք է որ Տիտիէ իմս ըլլայ»

Անոր սիրանալով՝ զայն իր գերին պիտի դարձնէր։ Գիրքերու մէջ չէ՞ր կարդար ամէն օր թէ բաղմաթիւ կիներ ապօրինի միացումով մը գիտէին սիրոյ զօրութեամբն ու նրբացումներովն իշխել էրիկ մարդոց վրայ մինչեւ իրենց կեանքին վերջը։ Ինք ա՛լ այդ կիներէն մէկը պիտի ըլլար։ Գլէռ յանկարծ այս որոշումը տուաւ՝ առանց ո՛եւ է խղճմտանքի, առանց ո՛եւ է ամօթխածութեան։ Տիտիէի տարփուհին պիտի ըլլար, Իրապէսի հետ պիտի մրցէր։ Պիտի թողուր Տիտիէին որ հաղար խնդութիւն ընէր իրեն հետ, ամէն ինչ պիտի ընդունէր ամենայն ստորնութեամբ։ բայց ա՛յնչափ դրաւիչ, ա՛յնչափ գաղջր, ա՛յնչափ գորովալիր պիտի ըլլար որ երբե՛ք Տիտիէ չպիտի համարձակէր ամուսնանալ մինչեւ որ իրմէ չդամուէր։ Եւ յետոյ, ա՛լ ապագան ի՛րն էր։ Իր չար, վատթար հակումներուն ազդեցութեամբը լո՛ւ, Գլէռ՝ առանց ո՛եւ է խորհրդատու ունենալու, այս խորհուրդը յղացած էր։ Կրնար ասով պարծենալ։

Տիտիէ մինչեւ այն ատեն բնաւ լուրջ յարաբերութիւն մը չէր հաստատած ո՛եւ է կնկան հետ։ Գրեթէ ամէն հարուստ երիտասարդներու պէս, կարդ մը պառաւներու դիպուածական սիրահարը եղած էր, այդ անբարոյական ու լպիրշ կիներուն որ հարուստ աշխարհին սկզբնակներուն սիրոյ ամէն նրբացումները կը սովրեցնեն։ Եւ խելացիօրէն անոնց վարձքը կը վճարէր՝ առանց չափազանց առատաձեռն ըլլալու, որովհետեւ չէր ուզեր անոնց քով ցաւագարի տեղն անցնիլը։ Ցոփակեցներու ամէն խաւերը մտած ու ելած ըլլալով՝ կը կարծէր լաւ ճանչնալ այն էակը կամ արարածը որ կին կը կոչուի։ Եւ, գրեթէ ամէն երիտասարդներուն պէս՝ արհամարհել կը ձեւացնէր զանոնք։ Իրաւունք տարօրինակ բան մըն էր տեսնել այդ ինքնակոչ կնատացը որ օրին մէկը չէնք շնորհք կը սիրահարէր մօրեղբօրմէն ստեղծուած սենեկապանուհիին եւ որ այդ սէրը իր կեանքին մէջ ամէնէն մեծ տեղը կը դրաւէր։

Տիտիէին Շընէյ վերադառնալը Գլէռի ծրագրին նպաստաւոր եղաւ։ Դեռատի աղջիկը ամէն վարպետութիւն, ամէն սատանութիւն ի գործ դրաւ երիտասարդին սիրտը գրաւելու համար։ Միշտ սեւ կը հագնէր Գլէռ եւ անա՛նկ շրջազգեստներ ունէր որոնք իր մարմնին ամէնէն նուրբ գարձուածքները կը շրջագծէին գրգռիչ ու հիացքանչ կերպով։ Տիտիէ մեքենայարար անոր կը նայէր, երբ որ քովէն կ'անցնէր՝ գիտմամբ իրեն քսուելով։ Ու լո՛ւկ այս հղումը Տիտիէի հոգւոյն մէջ տարօրինակ յուզումներ ու տարտուներ յառաջ կը բերէր։ Օր մը, ապատուր մը հիւանդ պառկած ըլլալով՝ ճաշու միջոցին Գլէռ ապատուրոջ։ Նոյն օրը սենեկապանուհին աւելի մատնուր կերպով իր արդարդարդին հոգ տարաւ եւ Տիտիէի առջեւ պնակ կամ ուրիշ բան մը դրած միջոցին չարաճճիութեամբ անոր աչքերուն կը ներկայացնէր իր ամբողջ կուրծքը հրաշագեղ ու դրդիչ։

—Սա Գլէռը ճշմարտապէս զեղեցիկ է եղեր, կ'ըսէր ինքնիրեն Տիտիէ։

Ու այս անգամ երիտասարդը աւելի երկարօրէն գիտեց մանկամարդ սենեկապանուհին՝ երեւակայելով անոր հրապուրիչ կուրծքը, ձիւնափայլ թեւերը ու ջանալով զուշակել անոր մարմնին ամէն գեղեցկութիւնները որ սեղմ ու սեւ շրջազգեստին ետեւ կը պահուըտէին։ Ցետոյ Տիտիէ սկսաւ գիտել անոր ճերմակ ձեռուքները՝ բարակ ու երկար մատներով եւ պտղունց եղունգներով։ Գլէռ զգալով որ ան ուշի ուշով իրեն կը նայէր՝ մինչեւ աչքերը կարմրցաւ։

—Բայց իրաւունք չո՛ւտ զեղեցիկ է, կը կրկնէր ինքնիրեն Տիտիէ։

Գլէռ՝ սենեկոջ ու միամիտ կոյսի մը դէմքն ունէր։ Մազերը առատ ու մութ խարտեաշ, թեթեւ շուք մը կը ձգէին իր զեղեցիկ ճակատին վրայ։ Մոծրակը, վարդագոյն ու հիանալի, կարծես բոցփայլեան վրձինի մը բբե՛ն-ները կրած էր։ Դէմքը ապշեցուցիչ ներդաշնակութիւն մը ունէր։ քիթը պզտիկ ու անթերի, բերանը բաւական մեծ, բայց փղոսկրէ ակռաներով զարդարուած եւ աչքերն ալ փայլուն կապոյտով մը փայլփլուն գաղջութեան ու համեստութեան ամենանոկ արտայայտութիւն մը ունէին որ Տիտիէ հոգիով ու մարմնով գրաւուեցաւ։ Բայց իր զգացածը անարատ, բո՛ւն սէրը չէր, այլ այդ զեղեցիկ աղջկան տիրանալու բուռն հրայրք մը զոր ինքն երբեք չէր ունեցած ուրիշ կիներու նկատմամբ որ մինչեւ այն ատեն իր կիրքերը գոհացուցած էին։ Ու Տիտիէ այն օրէն սկսեալ սկսաւ ետեւէն իյնալ։ Գլէռ բարկանալ կիզձեց եւ իր կարգացած վէպերուն նամակները օրինակելով՝ պատուոյ ու պարտականութեան վրայ խօսող կարգ մը նամակներ գրկեց անոր։ Տիտիէ առանց ո՛եւ է զգուշութեան ու կանխատեսութեան, արձակ համարձակ պատասխանելով՝ իր ջերմագին սէրը անոր նկարագրեց։ Կը կարծէր թէ անոր սիրանալով՝ պիտի կրնար իր նամակները ձեռքէն առնել ամենայն դիւրութեամբ։

(Շարունակելի)